

90 տարի առաջ Օսմանյան կայսրությունում հայերի նկատմամբ իրականացված հալածանքների վերաբերյալ ԶԴՄ-ԶՍՍ(ՀԾՄ/ՀՍՍ)-ի Բունդեսբազում արված առաջարկությունն արժանացել է լայն ժողովրդական թմային արձագանքների...

առաջին ամբողջականությամբ եւ ողջ աշխարհում կազմակերպված ահաբեկությունն են կիրառում: Ինչպես տեղեկացրել էին օրեր առաջ մեր թերթի ընթերցողներին, փետրվարի 22-ին խմբակցության կողմից ներկայացված առաջարկության մեջ ասվում է, «1915-ի ապրիլի 24-ին Օսմանյան կայսրությունում Սամսոնի հայաբնակեցումն եւ մշակութային վերահաստատումը ձեռնարկված արժանի» երիտասարդների հրամանով ձերբակալվեց, ախուրվեց երկրի ներսում, ուր եւ մահաց մեծ մասը սղանվեց»:

Մ.ԱՆՏԻՍ ՀՈՒՄԵՐՅԱՆ Գերմանիա

Հաղթելու ենք նաեւ սեղեկասվական դաժնաբանություն

Թուրքիայի մասին Երեւանի քաղաքում կայացրած հազարավոր մարտիկները իրենց ժողովրդական պայքարի հուշարձանների մասին խոսեցին: Երբ նվիրված էր 1988-ի Սումգայիթի զոհերի հիշատակին: Ժողովուրդը հավակնել էր փաստելու, որ ֆաշի կառավարումն ու արարած է հայ ազգը, բուրժուական դատարանն են այլու իրենց գործած համաճարակային ու միջուկային համարակալային ու միջուկային համարակալային ու միջուկային համարակալային...

PHOTOLURE

գաթնակեց զարձակ 1915 թվականը, հետո արտոնակվեց Սումգայիթում, Բաքուում, Կիրովաբադում: Նրանց երազանքն է լողանալ Սեւանի սուրբ ջրերում եւ թեյ խմել հայոց մայրաքաղաք Երեւանում: Թուրքերի, աղբյուրների փոխարինումը խորամանկությունն է, սեւեռ, բռնաբարելը, կողոպտելը, թալանելը, սղանելը»:

Sbu էջ 3

Լիբանանում կառավարությունը հրաժարական սվեց Ընդդիմությունը՝ ցնծության մեջ

Բոլորի համար անսպասելի՝ երեկ երեկոյան հրաժարական սվեց վարչապետ Օմար Զարաֆիի գլխավորած կառավարությունը, առանց սղասելու խորհրդարանում

վստահության վերականգնումը: Հրաժարականը ցնծությամբ դիմավորեց ընդդիմությունը, որի ակտիվիստները երեկ գիշերվանից հերթադասում էին փողերի կենտրոնում՝ Նահասակների հրապարակի վրա, որտեղ գտնվող մզկիթում է թաղված շուրջ 10 օր առաջ սղանված մայրիկին վարչապետ Ռաֆիկ Յարիհին: Հենց այդ սղանությունն էր, որ դաժնաբան զարձակ ժողովրդի ողորկման ընդդեմ Դամասկոսի իսլամականությունների, դաժնաբանությունների սիրական ուժերի հեռացումը Լիբանանից եւ Յարիհի սղանության հանգամանքների անկախ հետախույզումը:

Սիրիան է կառավարության հրաժարումից հետո այժմ խոսքը դասակարգում է սիրիան է միջազգային Լահուրի, որն, ըստ սահմանադրության, խորհրդակցելով երկրի սարքեր կառավարությունների հետ, ղեկավարում է նախկին նոր վարչապետ: Ընդդիմությունն այս անգամ վճռական է՝ կազմել ազգային միասնության կառավարություն՝ ընդդիմության գերակշիռ մասնակցությամբ:

Օսկանյան-Մամեդյարով հանդիպումը մարտի 2-ին չի կայանա

Երեկ Միսսկի խմբի համանախագահները հավաստել են Պրահայում

Մարտի 2-ին Պրահայում նախատեսված Հայաստանի եւ Ադրբեջանի արտաքին գերատեսչությունների ղեկավարների հերթական հանդիպումն ամենայն հավանականությամբ տեղի կունենա մարտի 4-ից ոչ ուշ: Հայաստանի արտաքին գերատեսչության Վարդան Օսկանյանը արձանագրում է առաջին անգամ նախաձեռնված առողջական վիճակի բարելավումից է կախված հանդիպման ձեռնարկը: Արտաքին գերատեսչության մեր աղբյուրներից տեղեկացանք, որ ԵԱՀԿ Միսսկի խմբի համանախագահները, որոնց ներկայությամբ են տեղի ունենում Հայաստանի եւ Ադրբեջանի արտաքին գերատեսչությունների հանդիպումները կամ այսպես կոչված՝ դրահայն գործընթացը, մարտի առաջին օրերից զբաղվելու են Եվրոպայում, հետաքրքիր նախարար Օսկանյանի կազմակերպման եւ Պրահա մեկնելուց հետո նախատեսված հանդիպումը հավանաբար կկայանա:

մասին «Ազգ» հետ հեռախոսազրույցում ասաց ԼՂՀ փոխարտգործնախարար Մասիս Մայիլյանը: Հիշեցնենք, որ հունվարի 31-ից փետրվարի 7-ը ԵԱՀԿ փաստաբանական կոմիտեի վերահսկողության տակ գտնվող, նախկինում վարչականորեն Ադրբեջանին ղախկանող 7 քաղաքներ՝ Ռաւանախիւր, թե արդյոք Երեւանն ու Սեփանակեթը բնակեցման դաժնաբանական փոխարինում են վարում, ինչպես ղեկավար է Բաբուն: Մասիս Մայիլյանն ասաց, որ ԵԱՀԿ փաստաբանական կոմիտեի ղեկավար Մարտի 2-ը ընթացում կներկայացվի ԵԱՀԿ մշակական խորհրդին:

Նախորդ ԵԱՀԿ Միսսկի խմբի ֆրանսիացի համանախագահողը, որը ԵԱՀԿ փաստաբանական կոմիտեի կողմից վերահսկվող տարածքներում, «Ազատություն» ազդեցությանը սված հարցազրույցում նկատել էր, որ Երեւանը այդ տարածքներում բնակեցման դաժնաբանական փոխարինումն չի վարում: Բեռնար Ֆասիեն ասել էր, որ հայերը բնակեցնում են միայն Լաչինը: ԹԱԹՈՒՆ ՀԱՎԱԲԱՅԵՆ

36 երկրների դեսպաններ այցելել են Անիի ավերակներ

Ինչպես հաղորդում է «Մեդիամաքս» գործակալությունը, Թուրքիայում 36 երկրների դեսպաններ անցած Երեւանում եւ կիրակի Կարսի փողոցում Նախիջվանի խորհրդակցության հրավերով այցելել են Կարս փողոց եւ հինավուրց հայկական մայրաքաղաք Անիի ավերակներ:

Կարս են այցելել Բուսնիայի եւ Հերցեգովինայի, Լիսվայի, Ֆինլանդիայի, Նորվեգիայի, Սեփանիայի, Յունաստանի, Ալժիրի, Խորվաթիայի, Բանգլադեշի, Թաիլանդի, Բրազիլիայի, Սեբ Բիսանիայի, Ավստրալիայի, Լիբիայի, Բելգիայի, Վենեսուելայի, Խոնգկոնգի, Խուսթի, Արգենտինայի, Զիլի, Եգիպտոսի, Նոր Զելանդիայի, Ռումինիայի, Ռուսաստանի, Դանիայի, Սլովենիայի, Էստոնիայի, Ըվեյցարիայի, Ղրղզստանի, Ղազախստանի, Սլովակիայի, Լիբանանի, Վրաստանի, Մակեդոնիայի, Սոլովայի եւ Ալբանիայի դեսպաններ:

Հայաստանում ԱՄՆ դեսպանն արտահայտել է «իր անձնական տեսակետը»

Փետրվարի 19-ին Կալիֆոռնիայի Բերկլիի համալսարանում ամերիկահայերի հետ հանդիպմանը Հայաստանում Մ. Նահանգների դեսպանը «ցեղասպանություն» էր որակել Օսմանյան կայսրությունում 20-րդ դարի առաջին տասնամյակներում իրականացված հայերի զանգվածային բնաջնջումը, ինչպես նաեւ հայաբնակեցումը: «Բոլորը հասկանում են, որ Ղարաբաղը չի կարող վերադարձվել Ադրբեջանին, քանի որ դա աղետալի էր հայ կյանքի»:

դաժնաբան է, որը հրապարակված Հայոց մեծ եղեռնը որակել է «ցեղասպանություն»: Մինչ այդ, 1981 թ. ԱՄՆ նախկին նախագահներից Ռոնալդ Ռեյգանը եր օգտագործել «ցեղասպանություն» տերմինը: «Իմ կառավարությունը ճանաչում է Ամերիկայում Օսմանյան կայսրության վերջին տարիներին հայերի հետ տեղի ունեցած ողորկությունը: Մենք ակնհայտաբար խախտել ենք զինականներին՝ հասարակության եւ դիվանագիտության ոլորտներում սարկող Ինճարկունները 1915 թ. հայերի դեմ իրագործված բռնի սղանությունների եւ տեղահանությունների վերաբերյալ: Մենք խախտել ենք նաեւ Թուրքիայի եւ Հայաստանի կառավարությունների սնտեսական եւ փողոցային երկխոսությունները՝ նույնպես ունենալով օգնել բոլոր կողմերին ընդհանուր հայաբնակեցումը իրականացնելու հարցում», ասվում է դեսպան Էվանսի հայտարարությունում:

Sbu էջ 3

Ներսեսյան ցանցի կառուցումն ու սղասարկումը կարող է իրականացնել նաեւ «Երեւանզազը»

Պապաֆիկյանցի մասնաճյուղի ներկայացում է շեռնարկության սուրունը

Պապաֆիկյանցի մասնաճյուղի կառուցումը քաղաքի լուրջ խնդիրներ թերեք՝ կառված զազաֆիկյանցի գործընթացի, բաժանորդների սղասարկման եւ հասկառու անվտանգության հետ: Ինչպես նաեւ էին մեր թերթի նախորդ համարներից մեկում, այդ ամենի մասին հանգամանակից ղարգառանուններ սղանալու մղասարկով դիմեցին «Հայաստանագաղղի» Երեւանի մասնաճյուղի («Երեւանզազ») սուրեն Վարդան Հարությունյանին: Մեր առաջին հարցն այն էր, թե զազաֆիկյանցի միջին ո՞ր հասկան է կառուցում «Հայաստանագաղղը»:

- «Հայաստանագաղղը» հիմնականում կառուցում է սղող զազաֆիկյանցի ու Երեւանի կառուցումները, որից հետո ներսեսյան մոնտաճային ախտասաններն իրականացվում են բնակչի, այլ ոչ թե «Հայաստանագաղղի» միջոցներով: - Որտեղից է սկսվում ներսեսյանցի ցանցը: - Հազվիցից հետո: - Ուն էր ղեկավարում քազաֆիկյանցի ախտասանները սկսելու համար:

- «Երեւանզազին» կամ մեր ծառայություններից որեւէ մեկին: - Ներսեսյանցի ցանցի կառուցումը ո՞ր կազմակերպությունները կարող են զբաղվել: - Այդ ախտասաններն իրականացնելու համար փողոցային ղարգառանունները կարող են սղացել 108 ՍՊԸ-ներ: Բնակիչներն են ընտրում դրանցից որեւէ մեկին: Իսկ եթե սղան մոնտաճային ախտասաններն անողակ են կառավարում, աղա բնակիչը դա չղեկ է թույլ

ա, ինչպես թույլ չի սղալի, ենթադրենք, որ իր սղուն անողակ նորոգեն: - Եթե անողակ են կառուցել, ինչ կարող են անել: - Կարող են չլծարել, դաժնի սղալ: Մե՞նք էլ մեր հերթին անողակ ախտասանը չենք ընդունում եւ զազաֆիկյանցի անվտանգության մեկաստաններով: Ինչից էլ դաժնից դժողորկություններ են առաջանում, որ զազաֆիկյանցի անողակներն ուղանում է:

Sbu էջ 4

Դիտարկումներ

Օրերս «Ազգ» անդրադարձել էր հոգալուի ողբերգությանը, որին զոհ գնացին 613 արդրեզանցիներ եւ 34 հայեր: Խոջալուի իրադարձություններից հետո միջազգային լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներից առաջիններից, որ այցելել է մարտական գործողությունների վայր, եղել է Ֆրանսիայի հեռուստաստուբյան 5-րդ կայանի թղթակցուհի Ֆլորանս Դավիդը: «Ազգ» օրաթերթի խմբագիր Հակոբ Ավետիսյանը հիշում է, որ 1992 թ. մարտի առաջին օրերից մեկին, զիջելով ժամը 11-ի կողմերը երկու դաժնակցական զոհեր Ֆլորանս Դավիդին

ցավ՝ արդրեզանցի եւ օսար թղթակցներով լեցուն, որոնք օդից արժեք սկսեցին լուսանկարել փոխանակման գործողությունը: Հաջորդ օրը թուրքական հեռուստաստուբյանը եւ մամուլը այդ նկարներն օգտագործելով ներկայացրին «խոջալուի գրավման ժամանակ հայերի կողմից ստանված «հազարավոր» արդրեզանցիների սղանդը»: Իսկական նենգափոխում էր:

Ավետիսյանը հիշում է, որ խմբագրի հետ խոսակցությունից հետո Ֆլորանսը մտավ ուղիղ եթեր եւ սկսեց հաղորդել բաներ, որոնք իր եւ խմբագրի միջեւ ավելի վաղ տեղի ունեցած խոսակցությանը չէին համա-

չել 1992 թ. փետրվարի հոգալուի ոչ մեծ ֆաղափ էր: Այն այսօր գոյություն չունի: Խոջալու բառն այսօր բոլոր արդրեզանցիների համար վերածվել է ողբի, վեժի եւ դաժանության խորհրդանիշի: Փետրվարի 26-ին հայկական զինված ուժերը ռուսական ռազմական զորի օգնությամբ ոչ միայն գրավեցին, այլեւ ամբողջությամբ ավերեցին այդ ֆաղափը: Հայերը անողորմ կերպով զնդակահարեցին 613 մարդու», ասել է թուրքամեծ կոնգրեսական Բարթոնը:

Սեփական կերպով ֆաղափական վերլուծաբան Դավիթ Բաբայանը նշում է, որ խոջալուում խաղաղ բնակչության կոտորածը կազմա-

Ինչդեռ են «ծնվում» Խոջալուի «հազարավոր զոհերը»

1926 թ. մարտիսահամարի սկսվելու, Խոջալուի տեղ է մտնում հայկական գյուղ՝ 888 բնակիչներով

առաջնորդեցին թերթի խմբագրություն եւ խմբիցին թույլ տալ օգտվել արքայազնային հեռախոսից՝ թղթակցություն ուղարկելու 5-րդ կայան:

«Նկատի ունենալով հարցի կարևորությունը, թղթակցուհուն թույլ տվեցին օգտվել այդ սուղ միջոցից (այդ օրերին Հայաստանում արքայազնային հեռախոս ունեին միայն ՀԲԸ Միությունը, որի գրասենյակում էր տեղավորվել «Ազգը» եւ Ամերիկայի հայկական համագործակցության գրասենյակը): Ֆլորանսը խոսեց նախ իր խմբագրի հետ եւ ապա այն, ինչ ժամանակին տրվել է մեր թերթում», ասաց Ավետիսյանը:

«Ինչդեռ են «ծնվում» խոջալուի «հազարավոր զոհերը» հրապարակման մեջ (4 մարտի, 1992 թ.), վկայակոչելով Ֆլորանսի եւ նրա խմբագրի խոսակցությունը, «Ազգը» գրել էր. «Կիրակի, մարտի 1-ին տեղի ունեցավ հայերի եւ արդրեզանցիների նախադիմում համաձայնեցված դիմումների փոխանակումն իրանյան Կարմիր մահիկների նախաձեռնությամբ: Հարյուրավոր դիմումներ կային դաժնակց: Եվ հանկարծ մի արդրեզանցական ուղղաթիռ մտե-

ղա՞սախանում: «Նա չգիտեր, որ ես ֆրանսերեն գիտեմ: Նկատելով տարբերությունը, մեծ «Ազգում» տպագրեցին ոչ թե Ֆլորանսի ուղիղ եթերը, այլ խմբագրի հետ զրույցը», ասաց նա:

Մի ֆանի օր անց Ֆրանսիայից ՈԱԿ անդամներից Լեոն Զեբաբյանը զանգահարում է «Ազգ» եւ տեղեկացնում, որ թերթի դեմ դատական գործ է հարուցվել, թե իր թերթը խեղաթյուրել է Ֆլորանս Դավիդի թղթակցությունը: Բայց հետագայում գործին ընթացք չհուղեց:

Ավետիսյանը կարծում է, որ դատաճառը հավանաբար Այազ Մուրադի-բովի Մոսկվայում մինչ այդ արած հայտարարությունն էր, ըստ որի խոջալուից արդրեզանցիների հեռանալու համար հայերը միջամտել էին սրամարդի:

Ավետիսյանը կարծում է, որ դատաճառը հավանաբար Այազ Մուրադի-բովի Մոսկվայում մինչ այդ արած հայտարարությունն էր, ըստ որի խոջալուից արդրեզանցիների հեռանալու համար հայերը միջամտել էին սրամարդի:

Արդրեզանցիները շարունակում են խոջալուում տեղի ունեցածը որակել «հայերի իրականացած ցեղասպանություն»: Մի ֆանի օր անց Ինդիանայից կոնգրեսական Դեն Բարթոնը, որը հայացի է իր ընդգծված թուրքամեծ գործունեությամբ, Կոնգրեսին կոչ էր արել «խոջալուի ողբերգությունը ճանաչել որդես ցեղասպանություն»: «Մին-

կերթել են արդրեզանցիները, որդեսզի ցույց տան, թե իր ցեղասպանությունն է եղել, մեղքը զգեն հայերի վրա, որ «փակեն» Մուսկովայի, Բաբայի հայկական ջարդերը: Բաբայանն ասում է, որ «ստանված արդրեզանցիների դիմումները դեմով ուղղված են եղել դեմի Աղղամ, ինչը նշանակում է, որ նրանց վրա կրակել են Աղղամի կողմից: Մուրադիբովն ինքն մի քանի անգամ ասել է, որ հայերը միջամտել էին սրամարդի»:

Բաբայանը, վկայակոչելով 1926 թ. ԽՍՀՄ մարտահամարի սկսվելը, նշեց, որ խոջալուի այդ ժամանակ եղել է մարտի հայկական գյուղ՝ 888 հայ բնակիչներով: Միայն 60-ական թթ. սկզբներին հայկական խոջալուում հաստատվում են արդրեզանցի առաջին երկու ընտանիքները: Մի ֆանի տարի անց հայկական խոջալուի հարեանությունը հայտնվում է արդրեզանցական խոջալու: 1977 թ. հայկական խոջալուում այլեւ չէր հիշատակվում, իսկ 1989 թ. մարտահամարի սկսվելուց, խոջալուում արդեն մտնում արդրեզանցական բնակավայր էր՝ 1661 բնակիչներով:

ԹԱՄԱՐ ԿՐԻՍՏՅԱՆ

Իրադարձություններին սալ ձեւարիս գնահատական

Փետրվարի վերջը երկու հիշարժան Տարեգիր էլ ունի՝ Մուսկովայի ջարդերի օրը եւ այստեղ կոչված «խոջալուի ողբերգությունը»: Այս երկու իրադարձությունները սակայն տարբերվում են ոչ միայն տարբերվելով այլեւ ֆաղափական գնահատման բնութագրերով:

Մուսկովայի խորհրդային ժամանակաշրջանում առաջին զազաբար իրադարձությունն էր, որը տեղի ունեցավ հայերի նկատմամբ եւ դարձյալ նույն թուրքի ձեռքով: Արդյո՞ք Մուսկովայի կասարվածը ցեղասպանությունն էր: Ողբերգության բոլոր գործողությունները վկայում են գործողությունները բնույթի մասին: Բնականաբար Արդրեզանցի ընդունում այս իրողությունը այն նշանակությամբ, որը դարձան իրադարձությունները, որը դարձան իրադարձությունները: Այս ազգի նկատմամբ ժողովրդական կարգադրման զարգացումը իրականացնելու փաստը: Ավետիսյանը, Արդրեզանցի տարբերությունն է իր խոջալու գյուղում նույնպես ցեղասպանություն կասարված լինելու մասին: Այս երկու իրադարձությունները անհամեմատելի են: Մուսկովայի ժողովրդականության կազմող հայերը բնակվել են արդրեզանցիների եւ այլ ազգերի հետ համատեղ: Ընդ որում՝ 1988-ի փետրվարին դեռեւս ծավալուն հեղափոխություն չի եղել երկու ժողովուրդների միջեւ: Միեւնույն

ժամանակ տեղի հայերին սղանելու եւ բռնի տեղահանելու կազմակերպել է խորհրդային կայսրության սուրբեյկ համարվող Արդրեզանցի: Իսկ ահա խոջալուի դարձան միանգամայն այլ էր՝ այդ գյուղը վերածվել էր ռազմական հենակայանի, որտեղից դարձան արքայազնի զորքերը: Այս սեռականության կրակակետը ոչնչացնելու համեմատել ցեղասպանության հետ ոչ մի սրամարտություն մեջ չի տեղավորվում:

Անուշե, եթե ժամանակին Մուսկովայի ձեռնարկի գնահատական տրվեր, հազիվ թե Արդրեզանցի հիմա միջազգային կառույցների ղեկավարը ձեռնարկը խոջալուում տեղի ունեցածը ներկայացնելու մուսկովայի ցեղասպանության համեմատելիության ցեղասպանության մի մասն է, դրա սեւ էջերից մեկը եւ թվում է, հնարավոր չի լինի դարձան իրադարձությունների անաչառ լուծումը սալ՝ ցեղանցելով արդրեզանցական այդ ֆաղափում իրականացված ցեղասպանության փաստը:

Եվ մեկ համագամայն այս համատեղում. եթե ընդունելով ցեղասպանությունը որդես ժողովրդական ահաբեկչության մի մասն էր երկուսն բնակվող մեկ այլ ազգի ներկայացուցիչների նկատմամբ,

աղա, ըստ արդրեզանցական սրամարտության, ժողովրդական գոյության փաստը: Այլապես ինչդեռ են հասկանալ ցեղասպանությունը ժողովրդական մի կազմակերպման մեջ, որի ներսում տեղի է ունեցել «խոջալուի ողբերգությունը»: Եվ եթե Արդրեզանցի, թեկուզե անհիմն ձեռքով, ուզում է 1992 թ. փետրվարի 26-ին խոջալուում տեղի ունեցածը որակել որդես ցեղասպանություն, աղա հարեւան երկրի այստիպի մոտեցումը կարելի է ընկալել որդես նրա կողմից ԼՂՀ-ի անուղղակի ծանուցում:

Իսկ առհասարակ անկախ այն բանից, թե ինչ խոսախոսություն էր ղեկավար Արդրեզանցի, ժողովրդական իրադարձություններին սալ ձեռնարկի գնահատականը թե խոջալուի դարձան: Գոտոտանում նաեւ, որ խոջալուի դեմոկրատիկ ընդունումը կարելի է ընկալել որդես նրա կողմից ԼՂՀ-ի անուղղակի ծանուցում:

Իսկ առհասարակ անկախ այն բանից, թե ինչ խոսախոսություն էր ղեկավար Արդրեզանցի, ժողովրդական իրադարձություններին սալ ձեռնարկի գնահատականը թե խոջալուի դարձան: Գոտոտանում նաեւ, որ խոջալուի դեմոկրատիկ ընդունումը կարելի է ընկալել որդես նրա կողմից ԼՂՀ-ի անուղղակի ծանուցում:

ԿՐԻՍՏՅԱՆ, Սեփական կերպով

Ներսային ցանցի կառուցումն ու սղասարկումը կարող է իրականացնել նաեւ «Երեւանզազը»

1-ին էջից

- Իսկ եթե փողերը նախադիմում են հավաքել եւ անորակ աշխատանք կատարել:

- Բնակիչը ժայթառագային հարբերություններ դիմել է հաստատվելու ՄՊԸ-ի հետ: Պայմանագիրը որդես հիմն ունենալով, նա կարող է դաժնի սալ սկսել ՄՊԸ-ին: Սակայն ցա՞ս հա՞ծախ բնակիչները ժայթառագրեով չեն աշխատում եւ կտրուկ կամ ստացական չեն դիմումներ ՄՊԸ-ներին: Վերջիններս էլ հարկային դաժնակցություններից խուսափելու համար առաջարկում են ժայթառագիր չկնել, բնակիչներին սակայն ասելով, որ եթե ժայթառագիր կնեն, աղա բնակիչը դիմել է ավելի ցա՞ս վճարի: Վերջինս էլ նախընտրում է լծան տարբերակը: Դրանից հետո, եթե ինչ-որ բան այն չի լինում, դժգոհությունն ուղղվում է «Հայտնագրագրողին»: Նույնիսկ բնակիչներ կան, որոնք ոչ իրենց ներսային ցանցը կառուցան ՄՊԸ-ին գիտեն, ոչ նրա կոնսակցային հեռախոսահամարներն ունեն եւ դարձյալ դժգոհում են «Հայտնագրագրողից»:

- Հասկանալի է, որ նախադիմումը բնակիչները դիմել է Երեւանզազին լինել, բայց ֆանի որդեգրողությունները ձեռք են ուղղվում, աղա դուր էլ դիմել է Երեւանզազին լինել, որ այդ ՄՊԸ-ները իրենց գործը նորմալ կատարեն:

- Ամենայն դատարանային կայսրարում, որ այն ներսային համակարգը, որ չի համարձակվում գործող նորմերին, Երեւանզազին չեն ընդունում: Սակայն մեր Երեւանզազին ընդունելուց հետո էլ բնակիչներն են ինքնագրով փոփոխություններ կատարում: Այդ դեմքում այլ խնդիրներ են առաջանում: Փոփոխություն կատարած բնակիչն արգելում է մեր աշխատակցին բնակարան մուտք գործել: Օրինակ՝ մենք սկսել ենք Երեւանզազին մեկ կետ միայն խոսախոսում գազօջախի համար, բնակիչը լրացուցիչ կետ է ավելացնում: Կամ ավելի վա՞ս՝ նեթերն իրողականով գազը բերում եւ միացնում են վառարանին: Դրանով վստահվում է ինչդեռ իրենց, այնդեռ էլ ամբողջ ցանցի անվտանգությունը:

- Այսինքն՝ ներսային ցանցի սղասարկման հարցը փաստորեն քա՞ց է մնում:

- Ոչ: Բնակարանները սղասարկում են կամ ՄՊԸ-ները, կամ «Երեւանզազը»: Բնակիչը դիմել է նախադիմում ունենա սղասարկման ժայթառագիր, այլապես գազամատակարարում չի լինի: Նախընտրել է, որ ժայթառագիր լինի մեր ընկերության հետ, ֆանի որ մենք որակով ենք սղասարկում, իսկ յուրաքանչյուր ՄՊԸ-ի սղասարկման դժգոհություններն ի վերջ ուղղվում են մեր դեմ: Թերություններն էլ դարձյալ մեր վարչային ծառայությունն է վերացնում:

- Նշանակում է հնարավորություն կա, որ բնակիչներին սղասարկի «Երեւանզազը»:

- Այո: Պայմանագիրը կնքելով միանգամայն մեր ընկերության հետ եւ տարեկան 3 հազար դրամ վարձ վճարելով, մեր բաժանորդների բնակարանների ներսային ցանցը տարի երկու անգամ ստուգվում է, թերությունները վերացվում են. կատարվում որդեսիկախի աշխատանքներ: Նման ժայթառագիր ունենալով, բնակիչը գործ հանգիստ կլինի, որ մասնագետ կա, որը հասկանում է գազից եւ վստահի դեմքում կարող է անազանել նրան:

- Հրեզանցի ի՞նչ ծառայություններ են մատուցում եւ ինչի համար են գումար վերցնում:

- Դրանք հրեզ կամավոր ընկերություններն են, որոնք ծխախոտային ուղիների միանալիս կազմ են սալիս: Կան ընկերություններ, որոնք բարեխիղճ աշխատում են եւ ստուգում ուղիները, կան ընկերություններ, որոնք ուղղակի ակն են վաճառում: Բնակչությանը հորդորում են,

որ վերջիններս հետ գործ չունենան: Թող ստուգեն այդ ուղիները, համոզվեն դրանց անցանելիության մեջ, աղա նոր ակները վերցնեն: «Հայտնագրագրող» իրավասու չէ վերահսկելու հրեզներին: Մեզ անհրաժեշտ է ակեր, որի աղայությունը դեմքում ենք միայն գազամատակարարումն իրականացնում:

- Իսկ ո՞վ դիմել է նրանց վերահսկի:

- Եթե չեն սղակվում, արակարգ իրավիճակների վարչությունը:

- Անդրադառնալով գազաֆիկացման ծավալներին: Երեւանում որքան է գազ ունեցող բաժանորդների թիվը:

- Հունվարի 1-ի դրությամբ գազ ունեցող բաժանորդների թիվը 66 հազար է, իսկ նման հնարավորություն ունեն եւս 35 հազար բաժանորդներ, որոնց բնակարանի մոտ հասցված է գազատարը:

- Եթե հնարավոր բաժանորդը ցանկանում է կառուցել իր ներսային ցանցը մյուսներից հետո, ավելի ուշացած, աղա նա կարող է դիմել կոնկրետ ձեռք:

- Այո: «Երեւանզազը» նույնպես կարող է ներսային ցանց կառուցել, դարձյալ աղա հնարավորություն չունեն միայն մեր ուժերով, օրինակ, 32 հազար նոր բաժանորդների համար դա կատարելու:

- Եթե ամբողջ ցանցի միայն մեկ բաժանորդ է դիմում ձեռք ներսային սղասարկումն իրականացնելու համար, դա հնարավոր է:

- Ամոլայան: Մենք դա ողջունում ենք:

- Իսկ հնարավոր է, որ կառուցի ՄՊԸ-ն, բայց սղասարկումն իրականացնի «Երեւանզազը»:

- Այո, դա էլ է հնարավոր:

- Իսկ երբ ՄՊԸ-ներն են կառուցում, նրանք նաեւ սղասարկում են:

- Կան ՄՊԸ-ներ, որոնք եւ կառուցում, եւ սղասարկում են, կան, որ միայն սղասարկում են: Առաջինները, բայց շինարարության կատարման համար անհրաժեշտ ֆաղափախության նախարարության լիցենզիայից, սղասարկման համար ունենում են «Հայլեռոյտիկախոսության» թույլտվությունը:

- Որքան նոր բաժանորդներ կլինեն այս տարի:

- Այս տարի նախատեսվում է Երեւանում բաժանորդների թիվը՝ 66 հազար ավելացնել 60 հազարով: Եվս 40-50 հազար հնարավոր բաժանորդներ կունենանք:

- Վճարման հետ կապված ի՞նչ խնդիրներ են առաջանում:

- Դրանք առաջանում են միայն ծնունդը: Այս տարի վիճակը բարվոք է: Կանոնավոր չեն վճարում Մալաթիա-Սեբաստիա, Ավան եւ Երեւանի համայնքները: Մնացած համայնքներում գումարները հավաքվում են 100 տոկոսով:

- Գազամատակարարման կարևորագույն խնդիրը անվտանգությունն է:

- Այո, որովհետեւ բոլոր խնդիրները, որ մեզանից են կախված, կլուծվեն, բայց անվտանգության հարցը միայն մեզանից չի կախված: Որքան էլ մենք ժայթառենք՝ աղայությունների դեմ, առանց բնակիչների աղակցության լուրջ արդյունքներ չենք ունենալ: Բնակչությունն իր անվտանգության մասին բացարձակապես չի հոգում:

- Ի՞նչ էլ առաջարկում:

- Եթե ներսային սղասարկումը Երեւանում «Երեւանզազը» ամբողջությամբ իրականացնի, աղա այդ հարցը կլուծվի: Ունենալով ժայթառագիր բնակիչի հետ, հետաքրքիր նաեւ նրա տուն մուտք գործելու իրավունք, կարող է անվտանգության կառուցումը (ինքնաշեն վառարաններ, նոր կետերի ինքնակամ տեղադրում, ծխասար ուղիների խափանումներ): Այդ դեմքում (ծակներ կունենանք նաեւ դադարեցնելու գազամատակարարումը՝ ընդհուպ գոյան միջոցով:

ԿՐԻՍՏՅԱՆ, Սեփական կերպով

Հույս. քաղաքագր շրջանի ընդհանուր լեզուն

Իրավիճակը Հայաստանի
սահմանի մոտ գնալով
«Վրացական Միքիլոն» վերջապետ
բարեկամություն միտում ունի

ՇՈՒԹՆԱՐ ԱԶԱՐՅԱՆ
ՎԱՍՈՒ ԿԱՊՈՒՆՆԵՐ

Վրասանի հեռավոր երջաններից մեկը՝ Ջավախքը, որի բնակչության մեծամասնությունը հայեր են, երկար ժամանակ դիտվել է որոշուրեք երկու հարեան երկրների միջև հակամարտության հնարավոր աղբյուր: Սակայն այսօր այն արագ դառնում է համագործակցության ներուժ: «Մենք հույս ունենում ենք, որ Միքան (Վրասանի նախագահ Միխեիլ Սաակաշվիլին) մեր մարդն է, եւ կկարողանա վերելից եկել իրավիճակը», ասում է Ախալաբալի «Բարեփոխումների եւ ժողովրդավարության կենտրոնի» ղեկավար Արարատ Եսոյանը:

Հայաստանի եւ Վրասանի շատ լուրջ շահեր են սկսած Սաակաշվիլուց եւ ՀՀ վարչապետ Անդրեյ Կոզլովից, կարծում են, որ Վրասանի ընդհանուր սոցիալ-ստեղծական զարգացումը եւ հայ-վրացական միջուկային կոնսերվացիան բնակչության կյանքի վերելիքն են կրկնում եւ անմասնաճանաչ խնդիրները:

Վարչապետ Սարգսյանը կարծում է, որ Ջավախքի նկատմամբ Հայաստանի մտահոգությունը եւ աջակցության ցանկությունն ու լուրջ անհետապահությունը Վրասանի հետ երկխոսության, համագործակցության կարելի է արագացնել:

«Մենք Վրասանի իշխանությունների հետ բազմիցս փոխադրվել ենք ջախջախայության խնդիրները, առաջարկել մեր աջակցությունն այդ սարածաբանի համար սոցիալ-ստեղծական ծրագրի մեկնումն են իրագործման աշխատանքներին: Վրասանի իշխանությունները մեր հանդիմանումների ժամանակ շատ հակադրվում են ընդունել աջակցության այդ առաջարկը: Մեր ցանկությունն է հնարավորինս շուտ

Վրասանը սեսնել փողափակումն ու սնտեսադե կայուն, ինչը ցանկացած ժամանակվա զարգացման կարելի է արագացնել», ասում է Հայաստանի վարչապետը:

Հակամարտությունների եւ բանակցությունների միջազգային հետազոտական կենտրոնի նախագահ Գեորգի Խուցիշվիլին ասում է, որ վրացական կողմից առաջընթաց է գրանցվել, սակայն վրացական կողմը ավելի մեծ ուսադրություն է ունենում Վրասանի ալյումինի արտադրության, եւթականացման, արտադրության, հեռահաղորդակցության եւ ճանապարհների խնդիրների լուծելու վրա: «Վարդերի հեղափոխությունից հետո որոշակի լավաստություն է նկատվում ժողովրդի մեջ», ասում է նա: «Մարդիկ ակնկալում են, որ կենտրոնական կառավարությունը կհետադարձվի իրենց խնդիրներով: Հակառակ դեպքում, մարդիկ իրենց մեկուսացված կզգան Վրասանի այլ մասերից եւ հայացները կրկին կուղղեն Հայաստանի եւ Ռուսաստանի կողմը»:

Հայաստանի վարչապետի խորհրդական Սեփան Սարգսյանը մինչ 2003 թ.-ի նոյեմբերի «Վարդերի հեղափոխությունը» Ջավախքում տեղի ունեցող սնտեսական անկումը բացատրում է «Պետության ներկայության բացակայությամբ»:

Սակայն իրավիճակը, կարծես, սկսել է բարելավվել: Կառավարությունը մարել է բյուջեային աշխատավարձերի դաշտերը, տեղական բյուջեով սկսել են դրոշմներ վերանորոգել: Հումանիտար ծրագրեր իրականացնում են նաեւ միջազգային եւ հայաստանյան կազմակերպությունները այդ թվում UNDP-ն, որը միայն երկու տարի առաջ է գրասենյակ բացել Ախալաբալում: Սակայն ամեն ինչ դեռ վարդագույն չէ:

Տես էջ 2

Մի դուխորներ ձիով «Մավարկում է» սառցադաշտ փողոցներով

Լուսանկարը Մարիկա Ամուրելիսի է

Դուխորները համակերպվում են արտադրության փաստի հետ

ԱՄԻ ԵՐԿՐԱՆՎԱԿ

Ռուս դուխորների օր-օրի փոփոխող համայնի ղեկավար Տաջանա Չուչմանյանը հրաժարվում է միանալ իր ժողովրդի զանգվածային արտադրության Վրասանից, սակայն նա հասկանում է, թե մարդիկ ինչու են հեռանում:

«Նրանց համար դժվար է արդյունաբերական մեքենաներից հեռու: Եթե Ռուսաստանի հետ վիզային խնդիրներ չլիներ, դուխորները չէին մասնի զանգվածային արտադրության մասին, քանի որ կենտրոնական կառավարությունը կհետադարձվեր իրենց խնդիրներով: Հակառակ դեպքում, մարդիկ իրենց մեկուսացված կզգան Վրասանի այլ մասերից եւ հայացները կրկին կուղղեն Հայաստանի եւ Ռուսաստանի կողմը»:

Չուչմանյանը միջոցառումներ է անցնում Վրասանի մայրաքաղաք Թբիլիսիում: Սակայն նրան այլընտրանք չունեն: Մեր հասարակության մեծամասնության մեծ մասն արդեն հեռացել է, եւ ուսի դրոշմներում այլեւ ուսուցիչներ չեն մնացել»:

Օւղղվալույն Արարատյանը արդյունաբերական սեփական են համայնի հարեան Գորելովայի դրոշմը: Ես չեմ ուզում հեռանալ այստեղից, սա իմ հայրենիքն է, իմ նախնիների գերեզմաններն այստեղ են, սակայն եթե արտադրության ես սեփական կլինեմ լել Վրասանը», ասում է նա:

1990-ականներին սկսած դուխորների արտադրող անհետեանք չի անցել: Մեկնողների սներ գնել են ինչուեք վրացական, այնուհետ էլ հայկական տարբեր ազգայնական կամ փողափակ գործիչների հիմնադրամները: Պետական մակարդակով այս զգայուն խնդիրը դրվել էր փախսականների ու բնակեցման հարցերով նախարարության սկզբնական քաղաքականության հարցերից: «Արտադրողը բարունակվում է եւ այսօր», ասում է նա:

սուժանների համար:

Այսօր, Գորելովայի բնակիչները բողոքում են իրենց նոր հարեաններից: Օւղա Մեղվեղեվան, որը հսկում է գյուղի «Որբերի տունը» (դուխորների սրբավայրը), ասում է, որ նոր հարեանները, եւ հասկանալի էր հասարակությանը, նեղում են դուխորներին: «Նրանք ծիծաղում են մեր վրա, ծաղրում են մեզ կիրակի օրերին «Որբերի տունը» հավաքվելու եւ բարեկամներ երգելու համար»:

Ըստ Ջավախքում Վրասանի մարդու իրավունքների լուրջագրի ներկայացուցիչ Լեւոն Լեւանյանի, լուրջագրի մարմինները որեւէ բողոքներ չեն ստացել: «Ես լսել եմ, որ նորեկները նեղում են դուխորներին եւ զբաղեցնում են նրանց սները: Չմայած դուխորները տեղակ են, որ երջանու գոյություն ունի մարդու իրավունքների լուրջագրի ներկայացուցիչ, նրանք, այնուամենայնիվ, մեզ չեն բողոքում: Միգուցե նրանք կորցրել են հավասար լուրջագրի մարմինների անաշտության վերաբերյալ»:

Փոկա գյուղի ավագանու նախագահ Ռոբերտ Բաբաջանյանը համաձայն չէ, թե փոկացիները նեղում են դուխորներին: Նա չի հերքում փաստը, որ տեղացիները հեռանում են գյուղից: «Խորհրդային Միության փլուզումից հետո Փոկայի բնակչությունը համարյա կիսով չափ լուրջագրի է: Մարդիկ հիմնականում Ռուսաստան են գնում»: Բաբաջանյանը այս ամենը բացատրում է սոցիալ-ստեղծական խնդիրներով, լավ ճանապարհների բացակայությամբ եւ էլեկտրակառուցման հետ կապված խնդիրներով: «Արտադրողը բարունակվում է եւ այսօր», ասում է նա:

Երբ Բաբաջանյանին հարցրեցին, թե արդյոք որեւէ դժվարություններ կան հարեան Գորելովայի բնակիչների հետ հարաբերություններում (որի բնակչության մեծ մասը ռուս դուխորներ են), նա զարմացած ասած, որ առաջին անգամ մեզանից է մտնում բան լուրջագրի չի առաջարկում: «Եթե չի առաջարկում մանր առօրյա վեճերը, տեղի հայերը երբեք որեւէ խնդիր չեն ունեցել դուխորների հետ», ասում է նա: «Ինչ վերաբերում է Փոկայի բնակիչների Գորելովայ տեղափոխվելուն, վերջին հիմա տարիների ընթացքում ընդամենը 10-15 հայ ընտանիքներ են տեղափոխվել այնտեղ»: Չուչմանյանի ասելով, դուխորների անվաստությունը լուրջագրի մարմինների նկատմամբ լուրջագրի մարմինները լուրջագրի ու հանգիստ մատուցողությամբ: «Դուխորները հակամարտություններ ու վեճեր չեն սիրում», ասում է նա:

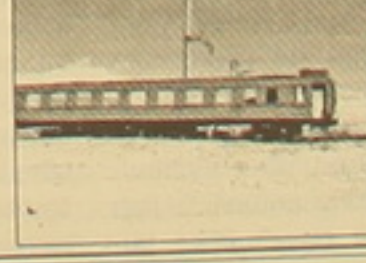
Նա նաեւ համոզված է, որ չի կարելի անբողջ հայ ազգը մեղադրել Գորելովայում տեղի ունեցած մի քանի առանձին միջադեպերի համար: «Մենք արդեն 160 տարի է, ինչ բարեկամներ ենք եւ խաղաղ արդյունաբերում ենք հայերի հետ»: «Եթե չէր լինի ասել, որ դուխորներն իրենց հայրենիքը լուրջագրի են, որովհետեւ հայերը նրանց նեղացնում են: Եթե առօրյա կյանքում ինչ-որ բանում են լուրջագրի, այդ խնդիրները մեք էլ լուրջագրի լուրջագրի»:

Լալի Նիկոլայան «Արգունցիի ֆակտի»-ի վրացական հավելվածի թղթակիցն է:

Կարդալ նաեւ «Դժվար ժամանակներ «Դուխորիայում», էջ 4-5

ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՎ ԱՆՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԱՄՊԱՐԴԻՆ
Հայերն ուզում են սովորել վրացերեն
էջ 3

ՏԱՐԵԸ ԻՆՉ ԱՅՍՏԵՐԻՑ
Արտադրող Ջավախքից
էջ 6

ՃԱՆՐ ՏՈՒՆԱՐԶ
Մեսիս մահմեդականների երեւում վերադարձը
էջ 8

Կրթական նվաճումների ճանապարհին

Առաջընթաց՝ դպրոցներում լեզվի ուսուցման գալիս խնդրում

ՄԱՅԱ ԿՈՐԱՍԵՒԶԵ ՄԱՐԿՍՅԱՆ

Խորհրդային արևմտյան Ֆալսիտը փակ ուղղված գոյություն ունի: Պաշտոնական լեզուն ռուսերենն էր, մինչդեռ հաղորդակցության լեզուն հայերենն էր: Վրաստանի անկախացումից հետո իրավիճակը փոխվեց: Այսօր ղեկավարող մասնակցությունը ղեկավարում է սիրալիկ վրացիներին, իսկ վրաց լեզվի և գրականության ուսուցումը համակրական դրոշմներով դարձել է դասընթացի: Երջանում համարյա բացառապես հայերենի կիրառման հետ կապված խնդիրներ են լինում: Դրան հասկանալի է, երբ խոսք գնում է բարձրագույն կրթության և աշխատանքի որակյալ մասին: Այսպիսով վերջերս բացված «Յոդնա» (Գիտելի) համալսարանի ուսուցիչ Յեննա Կարայանն ասում է, որ ուսուցումը կատարվում է երեք լեզուներով՝ վրացերենով, հայերենով, ռուսերենով, սակայն ուսուցման հիմնական լեզուն վրացերենն է:

«Ուսանողները ուժեղ չափով վրացերեն գիտեն, բայց երբ ցանկանում լավ իմանալ: Սակայն բաց լինում են վրացերենի ուսումնասիրման մեթոդական ձեռնարկները և մասնագետները, որոնք չեն ցանկանում Ֆալսիտ գալ, քանի որ այստեղ ծնունդ էրկար է ստանալ»:

Չայկական դրոշմի վրացերենի ուսուցչուհի Մոնա Մեյլիսը ասում է, որ ոչ վրացական դրոշմների համար նախատեսված դասագրքերը դասընթացի մակարդակի չեն: Նա կարծում է, որ երեխաներին նյութը բացատրվում է չափազանց բարձր մակարդակով: Մեյլիսը ասում է, որ քանի որ Ֆալսիտի բնակիչների մեծ մասը հայեր են, երջանում վրացիների սակավաթիվ լինելը չի նյութանում այնպիսի մթնոլորտի ստեղծմանը, որտեղ հայերը կարողանան հեշտությամբ վրացերեն սովորել: Չոլիսը, վրացիներն են հայերեն սովորում: Զարգաթի թիվ 3 դրոշմի սնորհ Մոնա Ռեբեկանն, որն այդ դասընթացին է արդեն 20 տարի, համարում է, որ վրացերենի կիրառումն

ավելի լայն տարածում կստանա Վրաստանում սնտեսական իրավիճակի բարելավմանը զուգընթաց: «Այսպիսով երջանից բուրբ են ընդունվում 1500-2000 դիմումներ: Միայն Ախալաբա 5 այդպիսի հաստատություն: Եւ բոլոր դիմումները չէ, որ ավարտելուց հետո աշխատանք են գտնում: Եւ վրացական հարաբերությունները բաց ավելի բարձր դասակարգում են դնում երիտասարդ մասնագետների առջեւ, քան խորհրդային ժամանակներում էր, երբ ավելի բաց տարածված էր ռուսերենը»:

Այդ կարծիքին է նաեւ Ախալաբաի թիվ 1 դրոշմի ուսուցչուհի, հայոց լեզվի և գրականության ուսուցչուհի Ռուզան Տեխոյանը: «Վրացերենի լավ իմացությունը մեծացնում է Թբիլիսիի ղեկավարող համալսարանի Ախալաբաի մասնաճյուղը ընդունվելու հնարավորությունները: Ընդհանրապես, աշակերտները գիտակցում են, որ վրացերենին հարաբերվելուց բացում է աշխատանքի գտնելու հնարավորություններ, քանի որ երկրում ամբողջ փաստաթղթային երջանակում կատարվում է վրացերենով: Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարի մամուլի քարտուղար Լեան Գալստյանը ասում է, որ երջանում դասավանդման ուղևի հետ կապված ուժեղ խնդիրներ կան: «Չաճախ վրացերենը դասավանդում են մաթիկ, ուրբ ծանոթ չեն գրական և նույնիսկ խոսակցական լեզվին: Պատճառն այն է, որ արդարադասության նախարարությունը սարիներ բարձրակարգ կառուցել վերահսկել դասատուների որակավորումը»:

«Ասում է Գալստյանը: Դեկտեմբերի 27-ին ոչ վրացական դրոշմներում վրացերենի բոլոր ուսուցիչները ֆնդում են սվել, սակայն վերջնական արդյունքները դեռ չեն հրատարակվել: Նույն տարում նախարարությունը նախատեսել է միանյա ծրագիր՝ «Արագան սկսվում է այսօր» անվանումով: Մրցութային կարգով ընտրվել են վրացերենի ուսուցիչներ և ուղևակցվել այն ոչ վրացական դրոշմները»:

Վրացի աշակերտներն առավելություն ունեն, երբ խոսքը լեզվի մասին է, բայց հայերն էլ դաստասակամ են սովորելու վրացերեն

Չաճախ վրացերենը դասավանդում են մաթիկ, ուրբ ծանոթ չեն գրական և նույնիսկ խոսակցական լեզվին

որտեղ սարիներ բարձրակարգ վրացերենի ուսուցիչներ չեն եղել: Նրանց լավ աշխատանք են արել: Դա ուժեղ ղեկավարում է առաջացնում վրացերենի սեղացի ուսուցիչների մոտ: Նրանք դժգոհում են, որ մյուսներն ավելի բարձր աշխատանք են արում: Ուժեղ ղեկավարում է առաջացնում նաեւ այն փաստը, որ նոր ժամանակ ուսուցիչների մի մասը չի սիրալիկում հայերենի: Գալստյանը ասում է, որ վրացերենի ուսուցիչների համար այլ լեզուների իմացությունը դասընթացի չէ, սակայն կարող է ցանկալի լինել: Նրա ասելով, նախարարությունը Չայկասանի համալսարանը գերադասության հետ մտնում է հայ ժողովրդի դաստասության դասագրքերի սեղացը, որից հետո այդ առարկան դասընթացի կրթական Վրաստանի հայկական դրոշմներում:

Պատճառներով վրացերենի հետ կապված նախաձեռնությունները, Տեխոյանը, սակայն, բարձրադասում է մեկուսացված զգալ իրեն: «Լավ կլինի, որ նոր դասագրքերով դասա-

վանդման հարցում մեզ աջակցեն Չայկասանից ելած մեթոդիկ-մասնագետները: Նաեւ կուզենային, որ Չայկասանի հետ կապում ավելի ամուր լինի, այստեղ գալիս մակարդակի գործիչներ: Նրանց հետ հանդիպելուց կզգամ, որ մեծակ չեն: Այդպիսի այլ գաղափարներ գնում են, բող այստեղ էլ գան: Տարածաշրջան չեն գալիս նաեւ վրաց մակարդակի գործիչները»:

Սակայն Տեխոյանը մնում է լավատես: «Վրաստանի իշխանությունները խոստացել են այս տարվա սեղացից բարձրացնել ուսուցիչների աշխատանքը: Իմ աշխատանքը 10 ժամ դասավանդման և ուսուցչականի հաստիկի հետ միասին կազմում է 130 լարի: Արագայում այդքան է կազմելու ուսուցիչների նվազագույն աշխատանքը», գոհունակությամբ ասաց Տեխոյանը:

Սամվել Սարգսյանը՝ «Ամենորես» գործակալության թղթակիցն է Սայա Կորալիսինն ազատ լրագրող է

«Վրացերենի չիմացությունն ինձ հետ է դառնում»

Ուսուցիչների աշխատանքային դասընթացը բարելավվում են

ՄԱՅԱ ԿՈՐԱՍԵՒԶԵ ՄԱՐԿՍՅԱՆ

Չայկասանի սահմանի մոտ գտնվող Օռլովկա գյուղի բնակիչ Արթուր Արամյանը ստացում է ֆնդում արդյունքներ: Նա աշխատել է ուսուցչուհի, սակայն այժմ գործազուրկ է: Նա դիմել է ուսուցչուհի (police patrol) աշխատելու համար: «Աշխատանքի ընդունվելու չափազանց մեկը վրացերենի իմացությունն է: Չարգազուրկ վրացերեն էր, եւ եւ փորձեցի բոլոր հարցերին դասասխատուել, օգտագործելով իմ ողջ գիտելիքները», ասաց նա:

Նիոնմիդայի թիվ 1 հայկական դրոշմի սնորհ Տիգրան Պողոսյանն ասում է, որ անցյալում վրացերեն սովորելու իրական դասընթացներ չկային: Կառավարության հետ բարձրագույն օգտագործվում էր ուսուցչները, այդ դասընթացում նա երբեք վրացերեն չի սովորել, նրա երեխաներն էլ վրացերեն չգիտեն և բարձրագույն կրթությունը ստացել են Չայկասանում: Սակայն իրադրությունը փոխվել է: Պողոսյանի որդին, որն այժմ գործազուրկ է, դաստասավում է վրացերեն սովորել, որոնք մեծացնի աշխատանք գտնելու իր հնարավորությունները:

Ախալաբաի թիվ 1 հայկական դրոշմի աշխատանքային ուսուցչուհի Սեդա Մելիսյանը ծնունդով երեւանցի է, ամուսնացել է ջավախցու հետ: Նրա մեծ աղջիկն այս տարի ավարտում է դրոշմը և դաստասավում է ընդունվել Թբիլիսիի համալսարան-

ներից մեկի սնտեսագիտական ֆակուլտետը: «Ինձ հաճախ են հարցնում, թե ինչու չեմ գնացել Երևան, որտեղ մայրս է աղում, եւ որտեղ մեմ բնակարան կունենայինք եւ ավելի լավ դասընթացներ կաղերինք: Բայց եւ նոր եմ սկսել վրացերեն սովորել: Կարծում եմ, եւ կարող եմ կարելու դասընթացը զբաղեցնել ղեկավարող հիմնարկներում, սակայն վրացերենի չիմացությունը ինձ հետ է դառնում: Դրա համար եւ չէի ցանկանա, որ իմ երեխաները նույն խնդիրներն ունենան, նրանք լավ աշակերտներ են, եւ եւ ուզում եմ, որ նրանք կարողանան ղեկավարող հիմնարկներում աշխատել», ասաց Մելիսյանը: Չաճախ Մելիսյանը, որ հաղորդակցությունը կարելու է ինտեգրացման համար, Մելիսյանը մտադրում ունի Չավախի երեխաների համար ծանրաբեռ կազմակերպելու սարքեր երջաններում եւ այժմ օգնություն է փնտրում այդ գաղափարը կյանքի կոչելու համար:

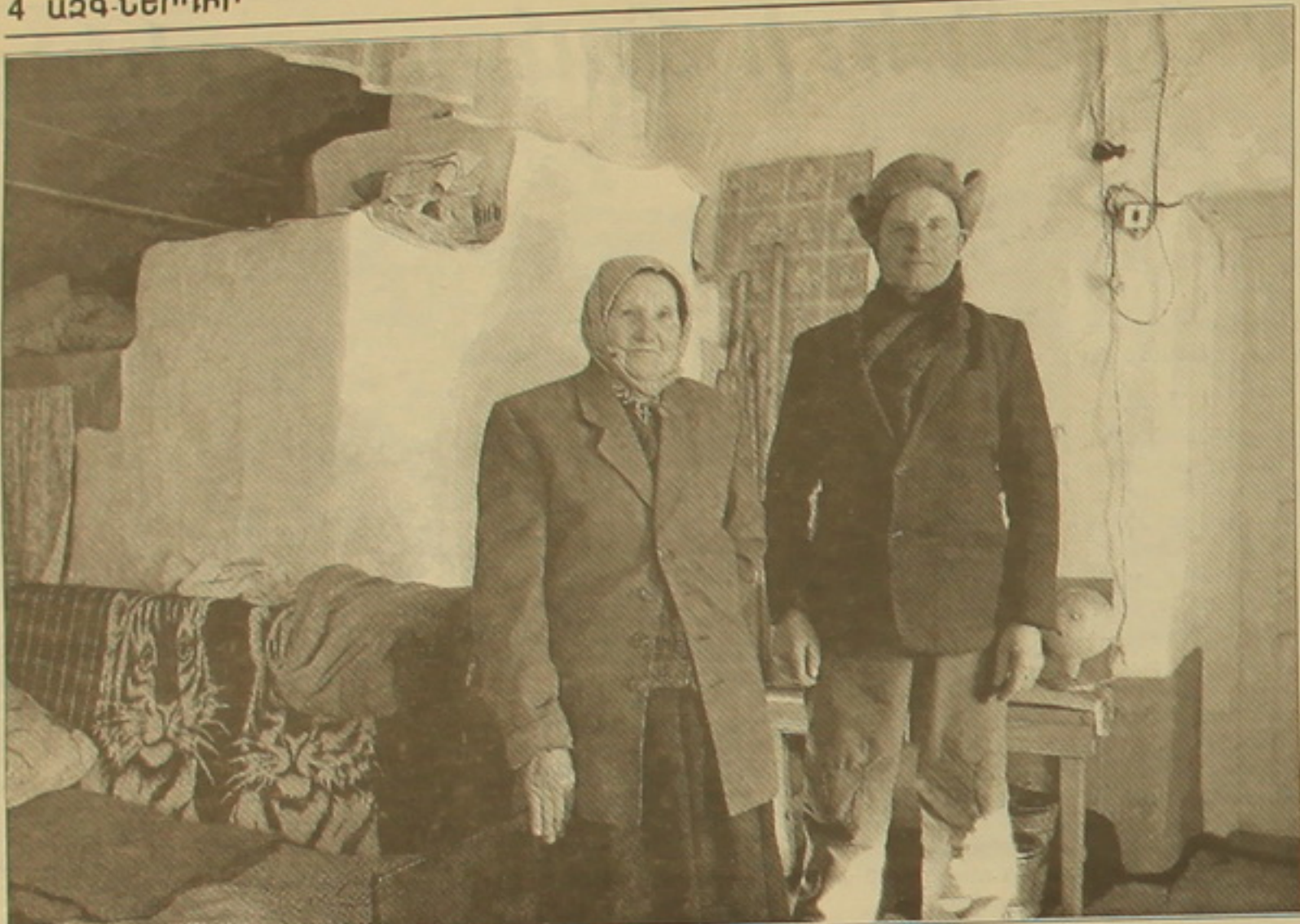
Թիվ 3 դրոշմի 9-րդ դասարանի Մարտինա Մուրմանիսիկյանը ասում է, որ լավ գիտի հայերեն և ուսուցչուհի: Ցանկանում է սնտեսագիտություն սովորել Թբիլիսիի բուրբից մեկում եւ գիտակցում, որ իրեն անհրաժեշտ է լավ իմանալ վրացերենից բացի նաեւ այլ լեզուներ: Նրա կարծիքով, իրենց դրոշմում դասավանդման մակարդակը բարձր է: Վրացական դրոշմի անգլերենի ուսուցչուհի Լեյլա Ավագյանն Ախալաբա է եկել Գորի փողով: Թբիլիսիի ղեկավարող համալսարանն ավարտելուց անմիջապես հետ:

Նա ասում է, որ երեխաները մեծ հետաքրքրություն ունեն անգլերենի հանդեպ և նույնիսկ դասամիջոցներին փորձում են իրար հետ անգլերեն խոսել: Կան երեխաներ, որոնք վարժ սիրալիկում են չորս լեզվի: «Անգլերենի դասագրքերի եւ մեթոդական ձեռնարկների սակավություն է զգացվում: Եւ դասավանդում են դասընթացի նախաձեռնողները, երեխաները՝ սովորում նման գրքերով», ասաց նա:

Նիոնմիդայի երջանի Մղասովկա գյուղում, որտեղ 100 ընտանիքներից 70-ը վրացական են, վրացիներն ու հայերը սիրալիկում են երկու լեզուներին էլ: Զեթեան եւ Մուսանդանուններով երեխաների մոր՝ Նիոն Մելիսիսի խոսքով, չնայած վրացի եւ հայ երեխաները դրոշմում սովորում են իրենց ազգային լեզուներով, նրանք հավասարաչափ սիրալիկում են ինչպես վրացերենին, այնպես էլ հայերենին:

«Մեմ մեր կրոնն ու սովորույթներն ունեն, որոնք սարքերվում են հայերի կրոնից եւ սովորույթներից, սակայն իմ հայ հարեանն իմ ընկերն է, մեմ հաղորդակցվում եմ թե հայերեն, եւ թե վրացերեն», ասաց նա:

Զեթեանը Մղասովկայի վրացական դրոշմի երկրորդ դասարանի աշակերտուհի է: Նրա սիրած առարկան մաթեմատիկան է: Նրա երազանքը նման է իր մոր երազանքին. ուզում է բարձրագույն ուսումը եւ բժշկուհի դառնալ: «Երեկ նա միտք փոխեց. հիմա ուզում է ուսուցչուհի դառնալ», ասաց մայրը:

Դուխորների այս զույգը երիտանր լուսի, մինչդեռ կյանքը Օրդովկայում լուս ծանր է

Դուխոր կինը կանգնել է իր սան դիմաց, Գորելովկա գյուղում

Ծանր ժամանակներ «Դուխորիսայում»

Ռուսական աղանդը դժվարանում է մնալ այն հողում, որը 150 տարի առաջ նրանց ապաստան էր սվել

ԱՆՆԱ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

Դուխորների աղանդը ձևավորվել է 18-րդ դարի սկզբին, Ռուսաստանի Վորոնեժի և Տամբուլի գավառներում, ազգայնագիտության բնագավառում: Դուխորները հերձուր էին ցարի իշխանության աստիճանային բնույթը և ուղղափառ եկեղեցին, ինչի մասնատվել է 19-րդ դարում արևմտեցիկ նախ Ազգային ծովի մեծապատիվ, ապա՝ Անդրկովկաս:

1841թ. Ջավախի լեռնային շրջաններում նրանք մի ֆանի գյուղ հիմնեցին՝ Գորելովկա, Օրդովկա, Սոխումկա, Եֆրեմովկա և Տամբուլկա: Պատմականորեն նրանց հարեանները եղել են հայերը (ինչպես առաջնական եկեղեցու հետևորդներ, այնպես էլ կաթոլիկներ), որոնց մի մասը գաղթել է 1829 թ.-ին՝ Թուրքիայից, երբ Ջավախը դարձավ Ռուսաստանի կայսրության մասը:

Աստու կողմից ընտրվել լինելու զգացումը, նրանց ընդհանուր դասական անցյալը և օտար միջավայրում ապրելու դուխորներին համայնքից սերտ համայնքի մեջ, որն ապրում է իր չզրկված, բայց լուս խիստ օրենքներով, համայնք, որի միջև էլ համայնքային և կոլեկտիվ են եղել: Դուխորիսայում, իսկ սեղանիցները հենց այսպես են կոչում այս տարածքները, անենից լուս զնախանվում

Խորհրդային ժամանակներում դուխորները համեմատաբար հեշտությամբ հաշվեցին կոլեկտիվներին, ֆանի որ դրանք էական փոփոխություն չէին մտցրել նրանց սեփականության ձևերի մեջ, որոնք միջև էլ համայնքային և կոլեկտիվ են եղել: Դուխորիսայում, իսկ սեղանիցները հենց այսպես են կոչում այս տարածքները, անենից լուս զնախանվում

էին երկու մարդկային հասկանիներ՝ աշխատասիրությունը և ազնվությունը: Ուստի զարմանալի չէ, որ դուխորների արտադրած կարտոֆիլը, մսա- և կաթնամթերքը և թուր կաղամբը միջև մեծ համբավ էին վայելում ինչպես Վրաստանում, այնպես էլ Հայաստանում: Դուխորների գյուղերը հարուստ էին համարվում, իսկ հայկական բնակչությունը միջև հարգանքով է վերաբերվել նրանց: Եվ ողջ այս տարիների ընթացքում դուխորները դաժնանում էին իրենց ավանդական ապրելակերպը և սովորույթը:

1990-ականներին դուխորները զանգվածաբար գաղթեցին Ռուսաստան: Գորելովկայի բնակիչ Սեմյոնը կարծում է, որ վերջին տարիները ավելի մեծ կորուստ են դասվում դուխորներին, ֆան նախորդ 150 տարվա ողջ դասնությունը: Նրանց դասարկվող գյուղերում հաստատվում են երիտասարդ հայ ընտանիքներ Փոկայից, Հեթիսայից, Դիլիսկայից, Առակայից և Սաթիսայից: Դուխորների մեկնումը նրանց հնարավորություն է սվել առանձնապես ծնողներից և ցածր գնով ձեռք բերել բարձր սենք և, ամենակարևորը, հողամաս:

Այսօր Գորելովկայում դուխորները դեռ մեծամասնություն են կազմում, սակայն նույնիսկ այստեղ ռուսական դպրոցն ունի ընդամենը 109 աշակերտ, իսկ հայկականը՝ 147: Սեմյոնին հարցրեցի, թե ինչու չեն ստացել դուխորների հարաբերությունները նորեկների հետ: Պարզվում է, որ նորեկները խաթարել են Դուխորիսայի՝ սասնամյակներ լուս ձևով ձևավորվող ապրելակերպը և չզրկված օրենքները: Հայ տղաների ազգայնականացումը դուխորների աղջիկները սկսեցին վախենալ դիսկոսեկա գնալ:

Գորելովկայի կենտրոնական ասֆալտային փողոցը վերածվեց ֆանդակ գյուղական փողոցի, ֆանի որ հայերը անեստում էին դրանով տրակտորներ ֆելու արգելել: Ջուրը երբեմնի հարուստ լճերը սկսեցին դասարկվել, եթե առաջ այնքան ձուլ էին որսում, որքան ընտանիք կարող է մեկ անգամ ուսել, ապա հիմա ձկներին որսում են էլեկտրահոսանքի օգնությամբ: Էլեկտրահոսության վաճառքը չվճարելու համար նոր հարեանները փոփոխում են սան հաշվիչները, իսկ երբ հետ չվճարումների համար խոսանքը անջատում են, տուժում է ողջ գյուղը: Դուխորները համոզված են, որ ֆանի դեռ նրանք ապրում էին իրենց փակ համայնքով, ոչ մի խնդիր չկար: Սակայն լարվածության հիմնական դասնառը սենեստություն վարելու և հողի սեփականության խնդիրներն են: Այսօր յուրաքանչյուր գյուղում իշխանությունը դասկանում է 1-2 հայ ընտանիքների, որոնք ֆեոդալային սենեստություններ են ստեղծել: Դուխորներն ապրում են իրենց սեռաները հողամասերի և նոր տների մոտ վարձու աշխատանքի ընդունվելու հավանքով: Եվ լավ է, եթե վերջիններս ինչ-որ հարգանք են ցուցաբերում տարեցների նկատմամբ: Սակայն ինչպես դուխորների, այնպես էլ հայերի համար հիմնական խնդիրը ոչ թե կենցաղային դժվարություններն են, այլ սեփական հողի վրա իրենց լուս զգացողությունը: Նրանց միավորում է այն, որ եթե առաջ կյանքը մի փոքր ավել էր, ապա այսօր լուս զանց են անելանելի վիճակում են:

Դուխորները լուսնակում են մնալ ավանդապատ

Հայերին և դուխորներին միավորում է նաև համակրանքը հեռավոր Ռուսաստանի հանդեպ, որ նրանք կցանկանան մեկնել: Սակայն նրանց մեջ խիստ տարածվածություններ կան համայնքային ցուցաբերող հայերից բաղկացած սեղանական իշխանությունների նկատմամբ վստահության հարցում:

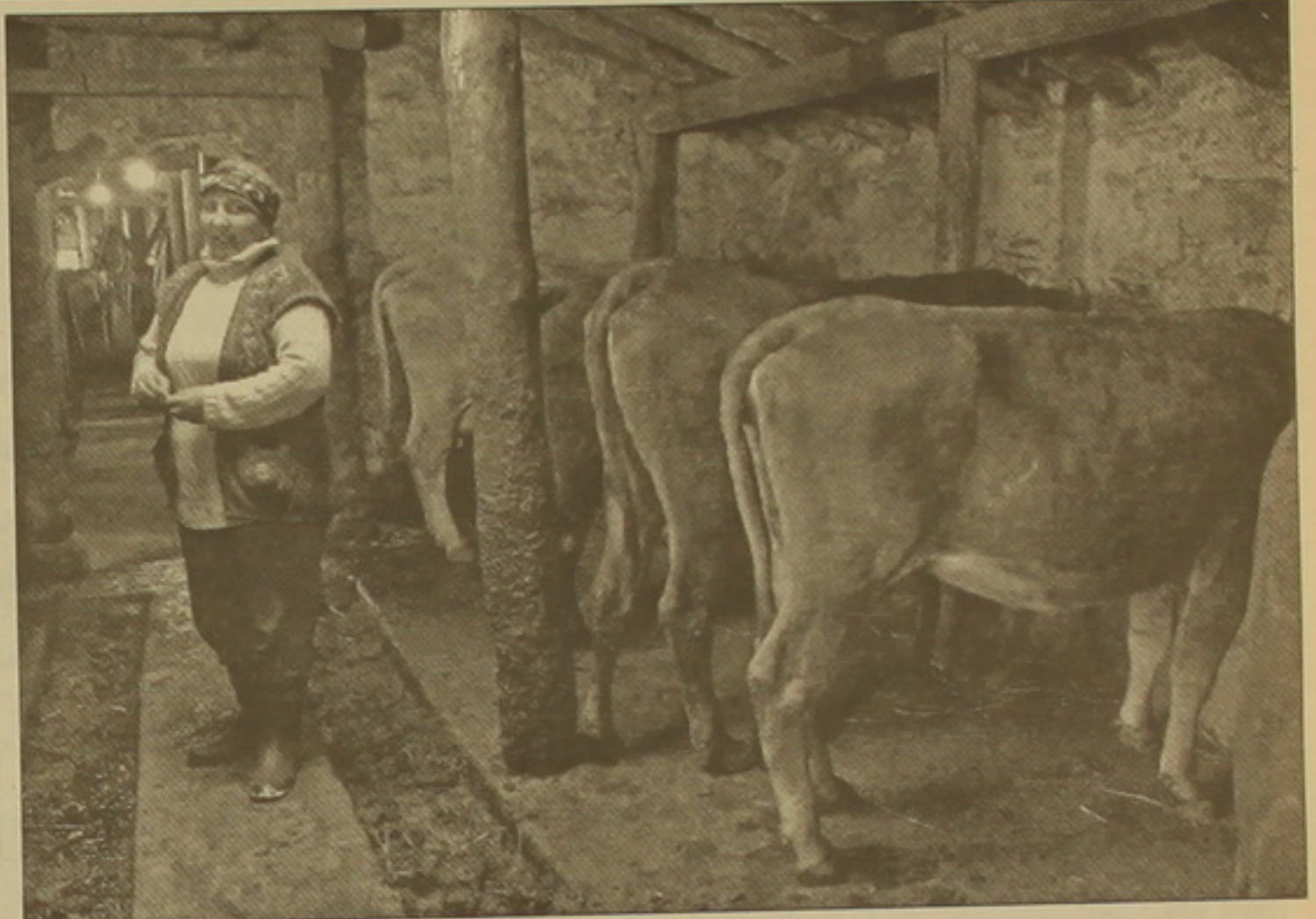
Ես դուխորների մասն Նիկոլայը համոզված է, որ հայերը եկվորներ են, ովքեր գնում են դուխորների սենքը և չեն հարգում վերջիններիս սովորույթները: «Նրանք փորձում են մեզ դուստ մղել այստեղից, խոսում են իրենց գերազանցության մասին»: Սակայն հայերը կարծում են, որ լարվածության հիմնական դասնառը առօրյա կյանքի կենցաղային խնդիրներն են, ինչպես նաև տարբերությունները սովորույթների և ապրելակերպի մեջ:

Առաջին հայացքից թվում է, որ դուխորներն ավելի լուս են բողոքում հայերից, ֆան հակառակը, իսկ հայերը դասնա են համեմատաբար ապրել նրանց հետ: Դա այդպես էլ կա, սակայն այստեղ խոսքը գնում է ոչ թե հայերի նկատմամբ դուխորների հակակրանքի, այլ փակ համայնքի կանոններով ապրելու նրանց ավանդույթի մասին: Հենց այդ ավանդապատությունն է, որ Դուխորիսայի դաժնանում է ապրել ավելի ֆան 150 տարի:

Կլանա Ստեփանյանը «Ռեսուրսի» թղթակիցն է

Քոլոր լուսանկարները՝ Մարիկա ԱմուրելեաՎիլու

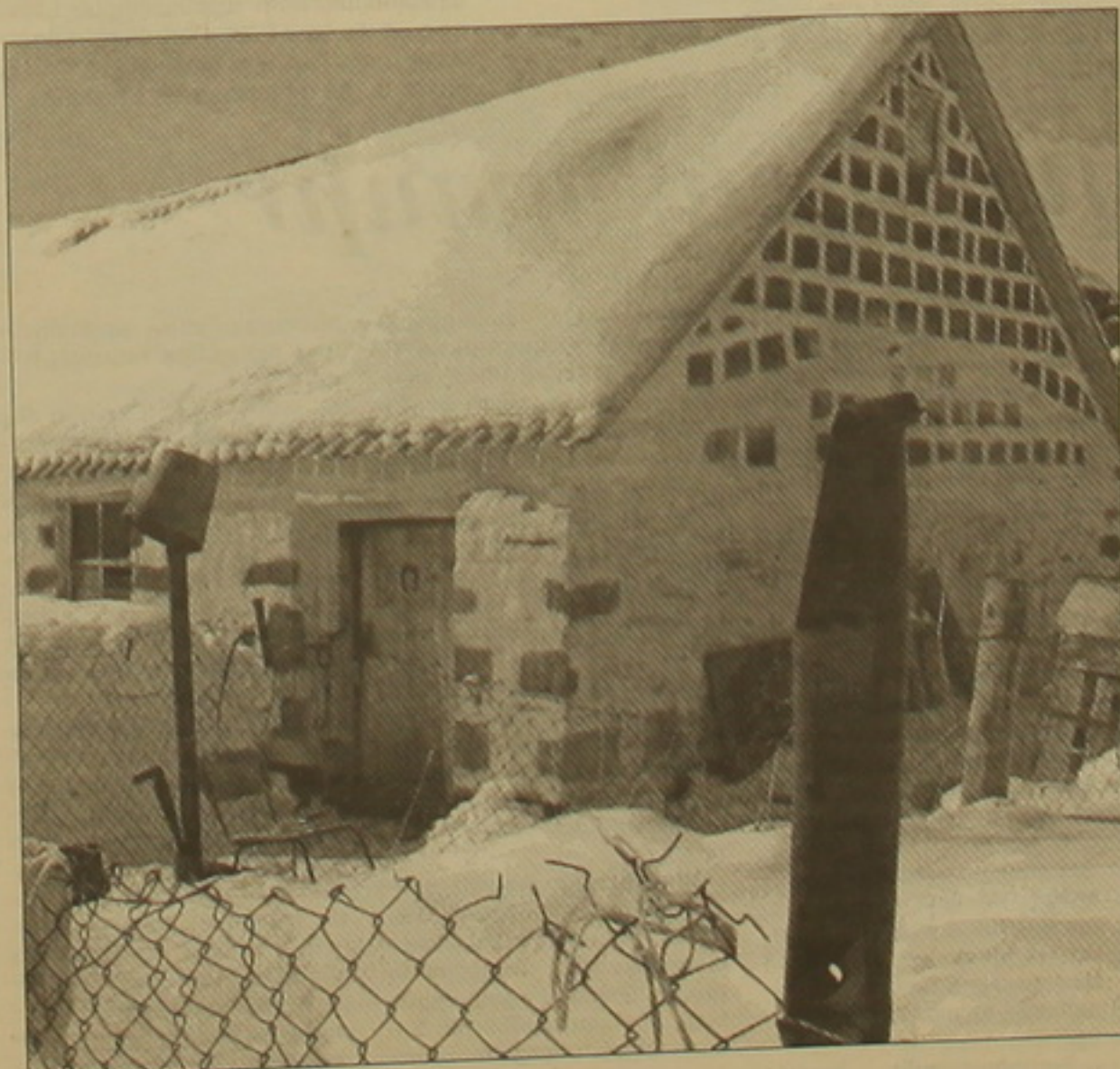
Գորելովկա գյուղում հայ կինը խնամում է իր կովերին

Մանուկը հրապուրվել է առի կարի մեխենայով

Գորելովկայի երեխաները գյուղի ձյունածածկ փողոցում

Օղովկա գյուղի ավանդական սենից

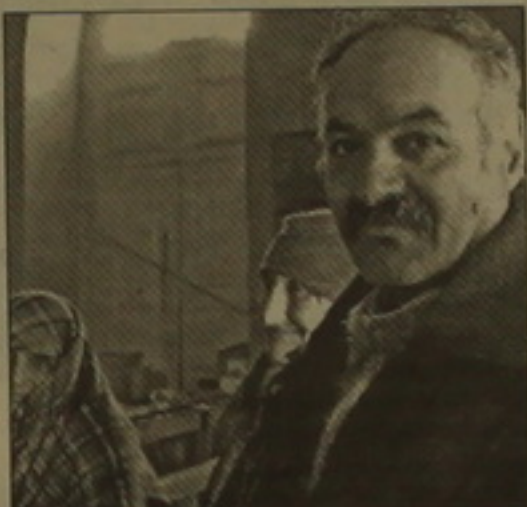
«Այն ժամանակ ամեն ինչ առաս էր»

Խուլզումոյի փոփոխող ծուխը

ԿԱՐԻՆԵ ԱՍԱՏԵՅԱՆ

Սուր Աստվանու եկեղեցին, որը կառուցվել է 1907թ.-ին, դեռ էլ որ լինել Ախալ-Կալաից արեւել ընկած Խուլզումո հրապարակի գյուղի կիզակեցը: Եկեղեցու շինարարությունը տեղի է ունեցել 7 տարի: Մինչ այդ եկեղեցու տեղում եղել է փայտյա մատուռ, որը կառուցել էին գյուղի առաջին կաթոլիկները:

86-ամյա Դոնոն Տոլոյանը, որն արդեն 14 տարի հետեւում է եկեղեցու մաքրությանը, ասում է. «Եկողները՝ ոչինչ, լույս չեն, օրը մի փայլ էր, չէր լույսը՝ ջահել-մահել»: Եկեղեցին մասնավորապես կառուցվել է 1907-ին: «Վերջին 15 տարիների ընթացքում Խուլզումոյի 417 ընտանիքներից 147-ը արագադարձվել են՝ հիմնականում Ռուսաստան, Գերմանիա: Մեծ թիվ են կազմում նաեւ արագադարձվածները: «Ներքին, որ ճանաչարհով գնաս, Ցիսիկովալիում թողնում են միայն հագուստ», դժգոհում է Աղասի Կիկոյանը: Ըստ նրա, այս դեղինում դասաւորությունը չէ, այլ Վրաստանի հարաւային լինելը:

Յուրի Դոլխանյան

86-ամյա Դոնոն Տոլոյանը արդեն 14 տարի հետեւում է եկեղեցուն

թուլիկություն՝ եվրոպացի կաթոլիկներից ստանալով որոշակի աջակցություն»:

Խուլզումոյում աղոթում են այնպես, ինչպես Տավաթի մնացած հայկական գյուղերում: «Վերջին տարիների վախ կերթա, աղոթաս չկա: Այն ժամանակ ամեն ինչը առաս էր, հիմա ամեն ինչը՝ թանկ», դժգոհում է 79-ամյա Առնոյ Տոլոյանը՝ վերին-եղիվ խորհրդային տարիները, միաժամանակ ասում, որ իր մանկության տարիներին կյանքն ավելի դժվար էր, քան հիմա:

«Հիմա մարդ միշտ զգում է, որ հանկարծ սոված կմնա: Այդ վայելք կա մարդկանց մեջ: Հողով երբեք չենք կարող աղոթել: Հողից հանած եկամուտը լույս էր, նույն է Աղասի Կիկոյանը:

Գյուղում արտադրական ձեռնարկություններ չկան: Գյուղացիների եկամտի հիմնական աղբյուրը կարտոֆիլն է, որը վաճառում են թրխիսիում: «Մեր աղոթանքը մենք ինչ գնով ծախում ենք, մեր աշխատանքի ծախսը չի փակի: Ազոս կսանք, դաստիարակում, երբ ծախսը չենք հանի»:

«Սովեթական ժամանակին երկիր էս երկիր էն ծերը գնում էիր, ոչ մի բանից չէիր փաշտում, ոչ մի բանից չէիր վախենում: Հիմի ամեն հայրափոխի գնել է, մարդիկ վախենում են մի տեղ գնալ: Են ժամանակ էս երկիր մինչեւ վարդիվոսով գնում էինք, ոչնչից չէինք վախենում», ասում է վարդի Կիկոյանը:

Դոլխանյանն իրատեսուրն է նայում գյուղի վիճակին: «Վրաստանը հնարավորություններ չունի, որ մեր դաստիարակները բավարարի», ասում է նա: Նա խոստովանում, վեր-

«

Կյանքն օր-օրի վաճառում է... մենք եկամուտ չունենք

ջին տարիներից երջանում ընդամենը 15 տուն է կառուցվել, մինչդեռ առաջ այդտեղ տուն մեկ տարում իրենց գյուղում էր կառուցվում: Խուլզումոյում, ըստ նրա, այսօր երկհարկանի սեփական տուն կարելի է գնել 5000-15000 դոլար, բայց գնորդներ չկան:

Դոլխանյանի կարծիքով, եթե գյուղում տեղական իշխանություն լիներ, համայնֆային հարցերն ավելի առաջ եւ հեշտությամբ կլուծվեին: Խուլզումոյում չկա տեղական ինքնակառավարման մի մարմին, որին իրենց հարցերով կարողանան դիմել գյուղացիները: Օրինակ, նրա թողը՝ 6-ամյա Յուրի, առ այսօր ծնողան վկայական չունի: «Հաջորդ տարի դպրոց լինի գնա, միայն ռոդոլոյի թուղքն է», ասաց փոքրիկ տղան:

«Մի տեղ ասում են՝ բլանկ չկա, մյուս տեղը՝ էս չկա եւ այդպես տարիներ շարունակ: Բացառությամբ ավագ Յուրի Դոլխանյանը:

Կարինե Ասատյանը «Այբ-Ֆե» թերթի լրագրող է

Բաթումը լույս է հեռու է

ԿԱՐԻՆԵ ԱՍԱՏԵՅԱՆ

Մոլդովական Տավաթի համար եզակի երեսույթ է, նրա տեղից ոչ մեկը դասարկ չէ: Ընդհանրապես չկան տներ, որտեղ միասին աղոթում են մի փայլ ընտանիքներ: Այս փոքրիկ, հեռավոր գյուղը (ձեռքով այնտեղ հասնելու համար անհրաժեշտ է 3 կմ ֆայել ձյունառատ դաշտ) էական փոփոխությունների է ենթարկվել: Ընդամենը 10 տարի առաջ գյուղը գրեթե անբնակ էր: Իսկ այսօր նրանից ընդամենը երեք ընտանիք է մնացել:

Նրանց փոխարեն գյուղ են եկել մահմեդական վրացիներ՝ ազարներ, ովքեր տեղափոխվել են 1980-ականների վերջին Աջարիայից եւ ովքեր արդեն կազմում են բնակչության մեծամասնությունը: Յուրի Վանաձեի ընտանիքը առաջիններից է, որ Աջարիայի հուլիսի 25-ից տեղափոխվել է Մոլդովա: 1989-ին 15 ընտանիքներ, որոնք անօթեան էին մնացել Աջարիայում տեղի ունեցած բնական աղետից, Վրաստանի նախկին նախագահ Չվիադ Գամսախիստիայի նախաձեռնությամբ տեղափոխվեցին Մոլդովա:

Վանաձեի գյուղի վրացական դպրոցի տնօրենն է: Նա ասում է, որ իրենք ունեն ղեկավարած օժանդակություն վերաբնակվելիս չեն ստացել: Նրա ընտանիքն օգնել է վրացի քաղաքական գործիչ Մերաբ Կոստավայի հիմնադրամը: Ըստ Վանաձեի, կառավարության միակ օժանդակությունը վրացական դպրոցի տնօրենից է: Մերաբ Կոստավայից եւ ովքեր արդեն կազմում են բնակչության մեծամասնությունը: Մոլդովա, իսկ այսօր նրանից ընտանիքներ են մնացել:

«Երբ մենք տեղափոխվեցինք Մոլդովա, այստեղ գործում էին միայն ռուսական ու հայկական դպրոցներ: Մենք հայերեն չէինք հասկանում, իսկ հայերը՝ վրացերեն: Ուսուցիչ բացվեց այս դպրոցը», ասում է Վանաձե: Նրա ասելով, ռուսական դպրոցը փակվել է դոկտորների՝ Ռուսաստան արագադարձների հետ: Գյուղի դոկտորների ընտանիքներում ներկայումս դպրոցահասակ երեխաներ չկան:

Մոլդովայում 25 հայկական ընտանիք կա, ովքեր իրենց դպրոցն ունեն 30 աշակերտներով: «Թե վրացական, թե հայկական դպրոցներում անվճար ծառայում են գործում», ասում է Վանաձե: Կապիտալիզմը, որ դա արվում է թրխիսիի Կինոյի ու թատրոնի ինստիտուտի միջոցով, ռեժիսոր Գեորգի Դոլիձեի ֆինանսական օժանդակությամբ:

Գյուղի 60 վրացի ընտանիքներից վերջինը Աջարիայից տեղափոխվել է 2004-ին: «Ցանկացողները լույս են, իսկ դասարկ տուն չկա», ասում է Ֆիդուկոստայի ինստիտուտի ռուսացի Յուրի Բերիձեի համարելով, որ իր բախտը բերել է: Աջարիայում բնակարան գնելը, նրա ասելով, թանկ է, իսկ իրենց ընտանիքները մեծ են:

Ինչ վերաբերվում է Մոլդովայի դաժան դրամներին (գյուղ տնտեսաբանները հոկտեմբերից փակվում են առանց տեղացած ձյան դասաւորում), աղա դա աջարիներն ասել են, որ անհանգստացնում:

«Խուլզումոյում էլ էր նույնը: Զրույնը 2-3 մեթր էր», ասաց Նոդար Նախիձեի, որին հանդիպեցինք հարեան գյուղից աշխատանքից հետո ռոսով տուն վերադառնալիս: Նա վրացերեն է դասավանդում Մամբրա (Կալինինո) գյուղի հայկական դպրոցում: «Չեմ ուզում առանց աշխատանքի մտնել», ասաց նա՝ դժգոհելով, որ աշխատանքը լույս է 100 լարի (մոտ 55 դոլար): «Ասել են՝ կավելացնենք, բայց դեռ չեն ավելացնում»: Նոդարը մի փչի հայերեն գիտի: Ասում է, որ իր աշակերտներն են սովորեցրել: «Ես նրանց վրացերեն են սովորեցնում, իրենք ինձ՝ հայերեն: Ընկերացել ենք»:

Նախիձեի անդամիկ երեխան ծնվելու է մեկ ամսից: Կնոջը հիվանդացնող տեղափոխելու համար, ըստ նրա, ճանաչարհը լույս է բացում «բուլդոզերով»:

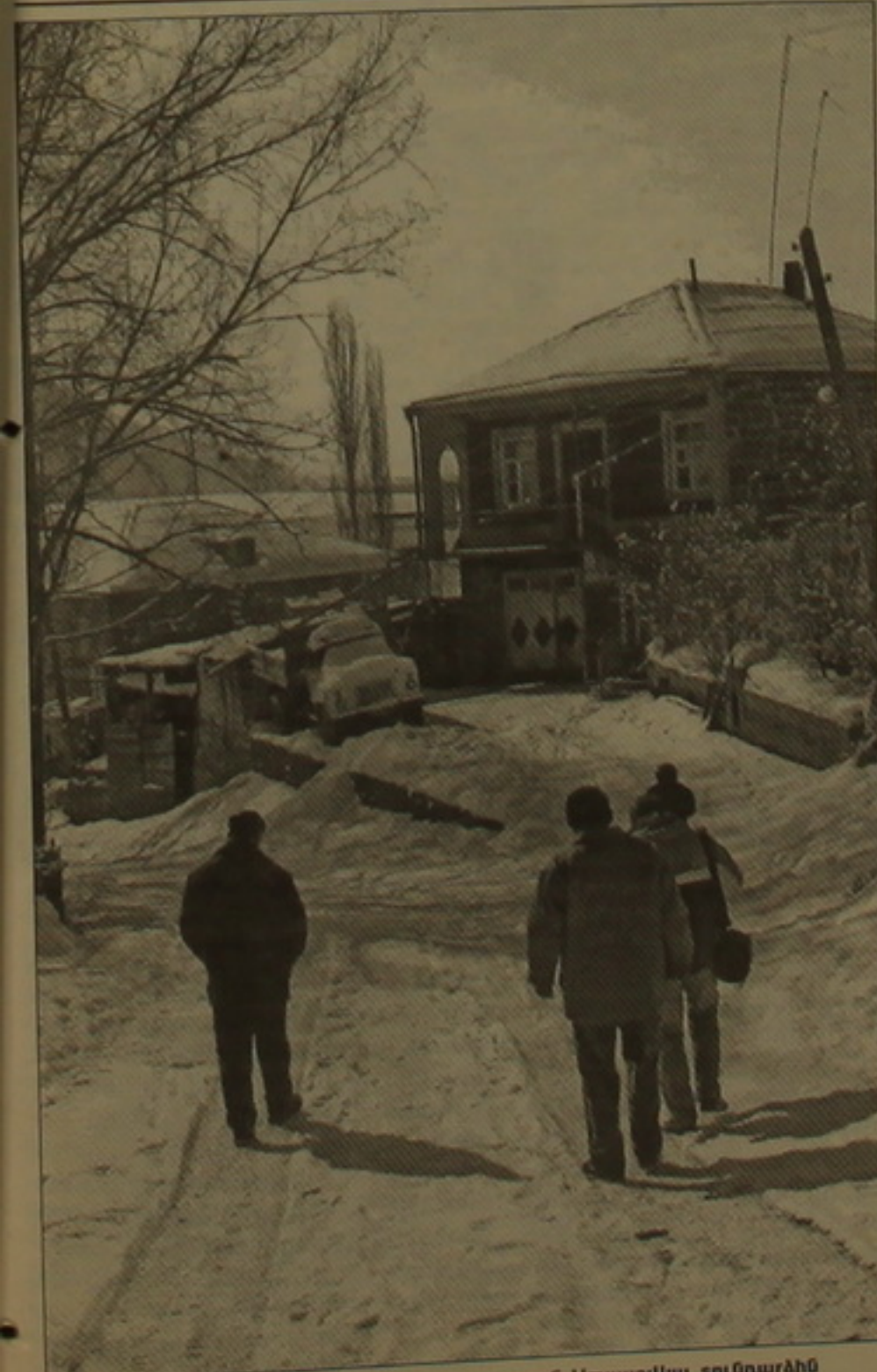
Մոլդովական Տավաթի համար եզակի երեսույթ է, նրա տեղից ոչ մեկը դասարկ չէ: Ընդհանրապես չկան տներ, որտեղ միասին աղոթում են մի փայլ ընտանիքներ: Այս փոքրիկ, հեռավոր գյուղը (ձեռքով այնտեղ հասնելու համար անհրաժեշտ է 3 կմ ֆայել ձյունառատ դաշտ) էական փոփոխությունների է ենթարկվել: Ընդամենը 10 տարի առաջ գյուղը գրեթե անբնակ էր: Իսկ այսօր նրանից ընդամենը երեք ընտանիք է մնացել:

Նրանց փոխարեն գյուղ են եկել մահմեդական վրացիներ՝ ազարներ, ովքեր տեղափոխվել են 1980-ականների վերջին Աջարիայից եւ ովքեր արդեն կազմում են բնակչության մեծամասնությունը: Յուրի Վանաձեի ընտանիքը առաջիններից է, որ Աջարիայի հուլիսի 25-ից տեղափոխվել է Մոլդովա: 1989-ին 15 ընտանիքներ, որոնք անօթեան էին մնացել Աջարիայում տեղի ունեցած բնական աղետից, Վրաստանի նախկին նախագահ Չվիադ Գամսախիստիայի նախաձեռնությամբ տեղափոխվեցին Մոլդովա:

Վանաձեի գյուղի վրացական դպրոցի տնօրենն է: Նա ասում է, որ իրենք ունեն ղեկավարած օժանդակություն վերաբնակվելիս չեն ստացել: Նրա ընտանիքն օգնել է վրացի քաղաքական գործիչ Մերաբ Կոստավայի հիմնադրամը: Ըստ Վանաձեի, կառավարության միակ օժանդակությունը վրացական դպրոցի տնօրենից է: Մերաբ Կոստավայից եւ ովքեր արդեն կազմում են բնակչության մեծամասնությունը: Մոլդովա, իսկ այսօր նրանից ընտանիքներ են մնացել:

Ինչ վերաբերվում է Մոլդովայի դաժան դրամներին (գյուղ տնտեսաբանները հոկտեմբերից փակվում են առանց տեղացած ձյան դասաւորում), աղա դա աջարիներն ասել են, որ անհանգստացնում:

«Խուլզումոյում էլ էր նույնը: Զրույնը 2-3 մեթր էր», ասաց Նոդար Նախիձեի, որին հանդիպեցինք հարեան գյուղից աշխատանքից հետո ռոսով տուն վերադառնալիս: Նա վրացերեն է դասավանդում Մամբրա (Կալինինո) գյուղի հայկական դպրոցում: «Չեմ ուզում առանց աշխատանքի մտնել», ասաց նա՝ դժգոհելով, որ աշխատանքը լույս է 100 լարի (մոտ 55 դոլար): «Ասել են՝ կավելացնենք, բայց դեռ չեն ավելացնում»: Նոդարը մի փչի հայերեն գիտի: Ասում է, որ իր աշակերտներն են սովորեցրել: «Ես նրանց վրացերեն են սովորեցնում, իրենք ինձ՝ հայերեն: Ընկերացել ենք»:

Գյուղացիները հոգնեցուցին «գրասանի» վերջում Մոլդովական տնտեսաբանի

60 տարվա ողբերգությունը վերջ չկա

Մեսիտերին թշնամական ընդունելություն է սպասում երբեմնի հայրենիքում

ԻՐԱՎԱ ԳՆԵՍԱԶԵ

Ժամանակին սեղահանված մեսիտերի հնարավոր վերաբնակեցումը ցավոս հարց է Սամցխե-Ջավախի բնակիչների համար, որտեղից նրանք սեղահանվել էին 1944 թ. Սալայի ուրուճամբ:

Խորհրդային Միության փլուզումից հետո որոշ մահմեդական մեսիտեր փորձել են վերադառնալ հայրենիք, սակայն բախվել են տեղի բնակիչների ուժգին դիմադրությանը:

Ախալցխայում գործող «Տոլեբան» հասարակական կազմակերպության նախագահ Յիրա Մեսիտեփիլին ասում է, որ 1990-ական թվականներին մի քանի ազգայնամոլ կազմակերպություններ ակտիվ փառապաշտություն էին ծավալել մահմեդական մեսիտերի դեմ:

«Այսօր արդեն վերաբնակեցված մեսիտերի հանդեմ վերաբերմունքը բարելավվել է, սակայն դա մասամբ կապված է այն փաստի հետ, որ վերաբնակեցվածների թիվը սարածաբազումում է ավելացել», ասում է նա: «Տեղացիների քաջամուտը դեռ կարծիք կա, որ վերաբնակեցվածները վերադառնալու դեպքում խելու են նրանց հողերն ու տները»:

Այսօրվա դրությամբ Վրաստան վերադարձած մահմեդական մեսիտերի ընթացիկների թիվը կազմում է 110: Օրինակ, Ախալցխայում ընդամենը 11 ընտանիք է հաջողվել հաստատել արևելու իրենց իրավունքը՝ երկարատև դատական պայքարից և բախումներից հետո: Այստեղ կարելի է խոսել նաև սեփական գործուն: Ախալցխայի ինստիտուտներն ունեցել են մեսիտ ուսանողներ, սակայն նրանցից բազմաթիվները հեռացվել են Ռուսաստան, և մի որ չեն կարողացել աշխատանք գտնել սարածաբազումում:

Մամուկա Խուցիսիլին Ախալցխա է սեղափոխվել 8 տարի առաջ: Դրանից առաջ արդեն է Սամարղանդում (Ուզբեկստան) ել Ռուսաստանում: «Եր նոր էի սեղափոխվել, մեր հանդեմ վերաբերմունքը բացարձակապես էր, մարդիկ ակցիաներ էին կազմակերպում՝ թափանցելով որ մեզ արտաքին: Ըստ դժվար էր, սակայն ես ուզում էի արդեն իմ հայրենիքում ել դրա համար էլ մնացի, չնայած որ բազմաթիվ չէի վերջ, նորից հեռացան այստեղից», ասում է նա:

Այսօր Խուցիսիլին հղաք է, որ նրա վեցամյա որդին՝ Ալիան, առաջին մեսիտ է, որ ծնվել է Վրաստանում սեղահանումից հետո: Դավիթը ել նրա երկու փոքրերը՝ Ալիան ու Ջաֆան, համախում են վրացական դրոշմ ել ոչնչով չեն սարքերվում Ախալցխայի մյուս երեխաներից:

Խուցիսիլին Ախալցխայում սրճարան է բացել, որտեղ խառն են մատուցում: Մեզ ասացին, որ սրճարանը գտնվում է համար հարցնենք, թե որտեղ է «թուրքական խառնոցը»: Տեղացիներից մեկը, որ մեզ ցույց տվեց ճանապարհը, ավելացրեց. «Տեղ թուրք է, նա իսկական վրացի է»:

Սակայն ոչ բոլոր սեղացիներն են մահմեդական մեսիտերին վրացի համարում: Օրինակ, գյուղերից մեկում, որտեղից մահմեդական մեսիտերը ժամանակին սեղահանվել էին, տեղի բնակիչները բավականին պարտավոր են սրամարդկաբ: Խերթվախի բնակիչ

գեորգի Ջաբանիսիլին վստահ է, որ եթե մեսիտերը վերադառնան, դա բացասական արձագանք կունենա:

Խերթվախում դեռ թափանցել են մեսիտերի կիսաֆանդ տները, որոնք վերաբնակել են գոմերի: Հետաքրքրական է, որ վերջերս քաջամուտ հաստատվել են մահմեդական վրացիներ Աջարիայից, ել նրանք որտեղ խնդիրներ չունեն սեղացիների հետ: «Սակայն մահմեդական մեսիտերը չտեսել է վերադառնալ այս հողերի վրա», ասում է Ջաբանիսիլին: Եվրոպայի Խորհրդի առջև ստանձնած դատաբանությունների համաձայն, Վրաստանի կառավարությունը թեք է սկսի սեղահանված մեսիտերի փոխ-առ-փոխ վերաբնակեցումը: Սակայն Խորհրդարանի խոսնակ Նինո Բուրջանաձեն 2005 թ.-ի հունվարին հայտարարել է, որ Վրաստանը դեռ թափառաջ չէ դրան: Վրաստանի վերաբնակեցվածների միության նախագահ Մարաթ Բարասաեփիլու ասելով՝ սեղահանված մեսիտերի խնդիրը սակարկությունների առարկա է դարձել Վրաստանի ել միջազգային կազմակերպությունների միջև: «Ամերիկացիներն օրենք ընդունել, որը ոչ միայն Վրաստանի ֆաղափարներին, այլ նաև ԽՍՀՄ-ի ժամանակներում Վրաստանի սարածումը գտնվող ել բռնությունների ենթարկված բոլոր մարդկանց կճանաչի ֆաղափար բռնությունների գոհեր», ասում է Բարասաեփիլին: Նա կարծում է, որ, եթե նույնիսկ մեսիտերին թույլատրվի վերադառնալ Վրաստան, նրանցից բազմաթիվները վերադառնա: Ուման արդեն հույսը կորցրել են, ուման էլ արդեն հաստատվել են այլ երկրներում:

Այդ մտին համաձայն է Խաղաղության, ժողովրդավարության ու զարգացման կովկասյան ինստիտուտի փորձագետ Եմիլ Ադիլխանովը: Նա նաև կարծում է, որ Վրաստանի իշխանությունները չեն գնա մահմեդական մեսիտերի վերաբնակեցմանը, որովհետեւ նրան կվախենան սարածաբազումում հակամարտություն ստեղծելուց: «Տեղահանվածների նկատմամբ բացասական վերաբերմունքը արդյունք է 90-ականների սկզբին ազգայնականների կողմից ծավալված թեքման կարգապահության: Հենց այդ ժամանակ էր, որ սեղացիների վերաբերմունքը սեղահանվածների հանդեմ բացասական դարձավ», ասում է Ադիլխանովը:

«Ամերիկացիներն են, որ հասարակական կազմակերպությունները ավելի ակտիվ լինեն սարածաբազումում, մարդկանց լուսավորեն, որոնք նրանք ճշմարտությունն իմանան մահմեդական մեսիտերի մասին ել վերջիններիս չհասնեն ազգայնականների թափանցների հիման վրա»: «Այսօր, «Տոլեբան» վերաբնակեցված մեսիտերի ինտեգրացման ծրագիր է անցկացնում ոչ միայն Սամցխե-Ջավախում, այլ նաև Վրաստանի ողջ սարածումը: «Վերաբնակեցվածներից բազմաթիվները փաստաթղթեր չունեն, իսկ բազմաթիվները նաև չեն գոյություն չունեցող ազգություն՝ «կովկասցի»: Խնդիրներ ունեն գրանցման հետ, և մի որ բազմաթիվներում երեխաներն օրենքի սեփականություն ուղղակի գոյություն չունեն», ասում է Յիրա Մեսիտեփիլին: Նրանցից բազմաթիվները կարողացել վերականգնել իրենց վրացական ազ-

Խերթվախի ամրոցը դեռևս հիշում է մեսիտերին, բայց թույլ կա՝ նրանց տուն դառնալ

Մամուկա Խուցիսիլին, նրա դուստրը՝ Ալիան ել Ջաֆան, որդին՝ Դավիթը, որն առաջին մեսիտ է, ով ծնվել է Վրաստանի հողում 1944 թ. սեղահանումից հետո

“

Չնայած բոլոր դժվարություններին, ես ուրախ եմ, որ արդեն եմ իմ հայրենիքում, որովհետեւ Ռուսաստանում ել Միջին Ասիայում ես միշտ ինձ զգում էի կարծես լուսնից ընկած, առանց լուսնության ու հայրենիքի

Մեսիտերի լված տները սեղացիներն օգտագործում են որոնք գոմ

գանությունները ել ֆաղափարությունը: «Ես չեմ նեղանում այն մարդկանց վրա, ում սրամարդկաբ են մահմեդական մեսիտերի դեմ», ասում է Խուցիսիլին: «Մեսիտերի սեղահանումը ես չեմ կարող ռեդեմիսիաներ կոչել. դա մի ամբողջ ժողովրդի ցեղասպանություն է: Չնայած բոլոր դժվարություններին, ես ուրախ եմ, որ արդեն եմ իմ հայրենիքում, որովհետեւ Ռուսաստանում ել Միջին Ասիայում ես միշտ ինձ զգում էի կարծես լուսնից ընկած, առանց լուսնության ու հայրենիքի ...»

Յիրա Մեսիտեփիլին կարծում է, որ մահմեդական մեսիտերի վերաբնակեցման խնդիրը միայն Վրաստանի կառավարության իրավասությունների մեջ է: Նրա հետ համաձայն են նաև այլ փորձագետներ: Սակայն իրականում կառավարությունը գրեթե ոչինչ չի անում խնդրի նույնիսկ մի մասը լուծելու համար: 2004 թ. նոյեմբերին լրացավ մահմեդական մեսիտերի սեղահանման 60-ամյակը: «Վրաստանից գողացել էին մի ամբողջ ժողովուրդ...» Այդ ժողովրդի ողբերգությունը բառակաբ է առ այսօր:

Միջազգային

ԹԵՑ ԿԵՏԵՐ

Պայթյուններ եւ զոհեր իրաքյան երկու ֆաղաֆերում

Բաղդադից 100 կմ հարավ ընկած Գիլա ֆաղաֆում երեկ մահադարձ ահաբեկիչն ավստրեյացի էրայթբոյնի կառավարական այն շենքի մոտ, որտեղ մի խումբ մարդիկ փաստաթղթեր էին լրացնում դեպքի փաստաթղթերը և մահացածների համար: Պայթյունից լքողները սուժել են մեծակա խանութները եւ մոտեցրել կանգնեցնողներին: BBC-ի սկայնեթով, զոհվել է առնվազն 25 մարդ, 71 ուրիշներ վիրավորվել են:

Երեկ առավոտյան մեկ ուրիշ ավստրեյացի էրայթբոյնի Գիլա ֆաղաֆում կանգնեցնողները եւ մոտեցրել էրայթբոյնի կառավարական շենքի մոտ: Իրաքի իրավադատ մարմինները տեղեկացրել են, որ զոհվել է 1 ուսիկան, մի ֆանսիս

է վիրավորվել են: Կառավարության եւ օտարերկրյա զորքերի դեմ լայնածավալ իրաքի արյունալի զինվորական միջոցներով արվելու համար են ձեռնարկվում գործերը, որոնք բազմաթիվ զոհերի դատաւ են դառնում:

Հունվարի 30-ին կայացած ընդհանուր ընտրություններից հետո երկրի ֆաղաֆական քաղաքները նոր կառավարություն կազմելու բանակցություններ են վարում: Ինչպես արդեն հայտնի է, առաջա կառավարությունում գերիշխելու են ժողովրդական շարժումները եւ Իրաքի կառավարության կազմելու բանակցություններ են վարում: Ինչպես արդեն հայտնի է, առաջա կառավարությունում գերիշխելու են ժողովրդական շարժումները եւ Իրաքի կառավարության կազմելու բանակցություններ են վարում: Ինչպես արդեն հայտնի է, առաջա կառավարությունում գերիշխելու են ժողովրդական շարժումները եւ Իրաքի կառավարության կազմելու բանակցություններ են վարում:

Իսրայել-Սիրիա լարվածություն թե՛ Ալլիվի ահաբեկչությունից հետո

«Իսլամական ջիհադի» դամասկոսյան կենտրոնը փակված է

Ուրբաթ երեկոյան թե՛ Ալլիվի գիտնական ակումբներից մեկում եւրոպական շարժումներից ելած թաղաքային մահադարձ ահաբեկիչը թայթբոյնից իրեն: Ստանդարտ 4 եւ վիրավորվեցին հինգ քառասունամյա մարդիկ: Թե՛ ահաբեկչությունից առաջ նկատահարված թեստերիցում ահաբեկիչը կանգնած է «Իսլամական ջիհադ» արմատական խմբակցության դրոշմների մոտ եւ ստանում է «Աստու բեճա-մի» իսրայելցիներին ու «ԱՄՆ-ի օտարերկրյան զորքերի» դեպքերից հետո լարվածությունը: Սա կազմակերպության ղեկավարները, իսրայելցի միջազգային օգնագործները Սիրիայի ամբաստանյալ ղեկավարները:

Պաղեստինյան ինքնավարության նախագահ Մահմուդ Աբբասը Լոնդոնի «Ինդիպենդենց» թերթին սված հարցազրույցում հայտարարեց, թե ինքնավարության ղեկավարությունը «չի հանդուրժի» հակաիսրայելական ահաբեկչությունները: Ուրբաթ զորակազմից սվայնեթով, Պաղեստինում արդեն ձեռնարկված են 5 կապակցություններ:

Պաղեստինի անվտանգության ծառայությունների բարձրաստիճան ղեկավարներից մեկն իր հերթին «Ֆիգարո» թերթի թղթակցին ասել է, թե սազմված սեղանակցությունը թույլ է տալիս խոսել «Գերոլան» արմատական խմբակցության մեղսակցության մասին:

Սիրիայի ազգային լարվածությունը վայելող այդ խմբակցությունը եւ չի սահմանում հիշյալ ահաբեկչության դատաւ փաստաթղթերից մեկն իր հերթին «Ֆիգարո» թերթի թղթակցին ասել է, թե սազմված սեղանակցությունը թույլ է տալիս խոսել «Գերոլան» արմատական խմբակցության մեղսակցության մասին:

Սիրիայի ազգային լարվածությունը վայելող այդ խմբակցությունը եւ չի սահմանում հիշյալ ահաբեկչության դատաւ փաստաթղթերից մեկն իր հերթին «Ֆիգարո» թերթի թղթակցին ասել է, թե սազմված սեղանակցությունը թույլ է տալիս խոսել «Գերոլան» արմատական խմբակցության մեղսակցության մասին:

Սիրիայի ազգային լարվածությունը վայելող այդ խմբակցությունը եւ չի սահմանում հիշյալ ահաբեկչության դատաւ փաստաթղթերից մեկն իր հերթին «Ֆիգարո» թերթի թղթակցին ասել է, թե սազմված սեղանակցությունը թույլ է տալիս խոսել «Գերոլան» արմատական խմբակցության մեղսակցության մասին:

Սիրիայի ազգային լարվածությունը վայելող այդ խմբակցությունը եւ չի սահմանում հիշյալ ահաբեկչության դատաւ փաստաթղթերից մեկն իր հերթին «Ֆիգարո» թերթի թղթակցին ասել է, թե սազմված սեղանակցությունը թույլ է տալիս խոսել «Գերոլան» արմատական խմբակցության մեղսակցության մասին:

Սիրիայի ազգային լարվածությունը վայելող այդ խմբակցությունը եւ չի սահմանում հիշյալ ահաբեկչության դատաւ փաստաթղթերից մեկն իր հերթին «Ֆիգարո» թերթի թղթակցին ասել է, թե սազմված սեղանակցությունը թույլ է տալիս խոսել «Գերոլան» արմատական խմբակցության մեղսակցության մասին:

Սիրիայի ազգային լարվածությունը վայելող այդ խմբակցությունը եւ չի սահմանում հիշյալ ահաբեկչության դատաւ փաստաթղթերից մեկն իր հերթին «Ֆիգարո» թերթի թղթակցին ասել է, թե սազմված սեղանակցությունը թույլ է տալիս խոսել «Գերոլան» արմատական խմբակցության մեղսակցության մասին:

Սիրիայի ազգային լարվածությունը վայելող այդ խմբակցությունը եւ չի սահմանում հիշյալ ահաբեկչության դատաւ փաստաթղթերից մեկն իր հերթին «Ֆիգարո» թերթի թղթակցին ասել է, թե սազմված սեղանակցությունը թույլ է տալիս խոսել «Գերոլան» արմատական խմբակցության մեղսակցության մասին:

Սիրիայի ազգային լարվածությունը վայելող այդ խմբակցությունը եւ չի սահմանում հիշյալ ահաբեկչության դատաւ փաստաթղթերից մեկն իր հերթին «Ֆիգարո» թերթի թղթակցին ասել է, թե սազմված սեղանակցությունը թույլ է տալիս խոսել «Գերոլան» արմատական խմբակցության մեղսակցության մասին:

Սիրիայի ազգային լարվածությունը վայելող այդ խմբակցությունը եւ չի սահմանում հիշյալ ահաբեկչության դատաւ փաստաթղթերից մեկն իր հերթին «Ֆիգարո» թերթի թղթակցին ասել է, թե սազմված սեղանակցությունը թույլ է տալիս խոսել «Գերոլան» արմատական խմբակցության մեղսակցության մասին:

Փետրվարի 25-ին ինտերնետի միջոցով թուրքերեն նամակով «Ազգի» խմբագրությունը դիմեց գերմանաբնակ մեր հայրենակիցներից Արթին Ալյուզը: Նամակագրի անունը Հարությունի աղավաղված ձեւն է, իսկ ազգանունը ոչ միայն հայկական չէ, նույնիսկ «յան»-ով չի վերջանում: Սա նշանակում է, որ նամակագիրը ծագումով թուրքահայ է, իսկ թուրքահայուն հայի եւ անունը, եւ ազգանունը անձնագրում ճիշտ արձանագրվելը միանգամայն դաշնակցական է անձնագրային բաժնի աշխատակցի ֆնահանդուրդով:

Սեմինարում ելույթ կունենան թուրքահայ մարդու իրավունքների ընդհանուր միության ղեկավար Մախաբա Ալին Բիրալը, լրագրող Դեմիր Զուլյուֆյուզը, հրատարակիչ եւ հասարակական գործիչ Ռազմի Չարաֆյուլուն, գրող Ռեզեթի Մաբազը: Սեմինարը կվարի Ալի Երթեմի «Միությունը ընդդեմ ցեղասպանության» կազմակերպության փոխնախագահ եւ գերմանաբնակ թուրք գրող Դոդան Ախանը:

Տեղեկագրում նշվում է, որ թուրքական հասարակությունը անստեղծ օսմանյան ռազմական աշյանի 1919 թ. դատարկությունները, Օս-

ման հաշվելու գերմանիայի օրինակին: Նա ակնաչ փակելով ցեղասպանության ենթարկված ժողովուրդների 90-ամյա վաղեմությանը ողբերին, կկարողանա արդյոք ցույց տալ իրագործված ցեղասպանության հետ հաշվառում կարողությունը: Կհիշի, որ 1915 թ. բնաջնջված հայերն ու ասորիները եղել են իր ֆաղաֆայիցները, այլ ոչ թե թուրքական դեպքից հետո լարված վարող երկրի: Կնկատի առնելով իրագործված հանցանքի անփաստելի կաղը ներկայիս հասարակական կյանքի սարքեր ոլորներ ներառված ընդունված հետ, որոշույթի

Աննախադեղ միջոցառում գերմանիայում

«Թուրքական հասարակության պատասխանատվությունը Հայոց ցեղասպանության 90-ամյա տարելիցին» թեմայով

Այլ կերպ, թուրքահայի համար գրեթե անհնար է սիմոլի թուրքականությանը, որ անձնագրում ճիշտ գրի անունը, առավել եւս ազգանունը «յան» վերջավորությամբ: Համեմայն դեպք, գերմանաբնակ մեր հայրենակիցը խմբագրությանը ուղղած նամակին հրատարակելու խնդրանքով կցել է մարտի 5-ին գերմանիայի Զյուլի ֆաղաֆում հրավիրվող սեմինարի մասին տեղեկագիրը:

Սեմինարը հրավիրվում է «Հայոց ցեղասպանությունը 90-րդ տարելիցին ու հասարակական դատարկությանը» թեմայով: Դա կազմակերպել է գերմանահայ կենտրոնական խորհրդի եւ գերմանիայի հայերի եկեղեցական կենտրոնի «Արթի 24» նախաձեռնող խումբը, որին աջակցում են Զյուլի եկեղեցական միությունը ու թուրքահայ հասարակական կազմակերպություններից TODAY-ը:

մանյան ազգային խորհրդարանի հետախույզությունները, անթիվ վավերագրերն ու ռազմափորձությունները, ինչպես նաեւ ցեղասպանությունից հրաժարվել փրկվածների սփռվելն աշխարհի սարքեր ծայրամասերում եւ թուրքիայում ընդամենը մի բուռ հայի գոյությունը, իրողությունից 90 տարի անց շարունակում է ռազմա ցեղասպանությունը, նույնիսկ բնաջնջման մեղքը բարդում է հենց ցեղասպանության զոհերի վրա, թերեւս դրանով վերջիններս ենթարկում նոր զրկանքների:

Սեմինարի մասնակիցներն անխոր թուրքահայից են: Սա չափազանց ուժգնակալ փաստ է ցեղասպանության ճանաչման հերոսները թուրքական դատարկության միջոցով հակակռեւելու առումով: Ավելի քան ուժգնակալ փաստ է համարել մասնակիցների լինելը մանր դրված հետեւյալ հարցերը: «Մինչ 2015 թ. թուրքիայի ի վիճակի կլինի հետեւել Հոլոքոստի փաստի

ձեռքագրի առաջա սերունդներին բարոյական, իրավական եւ ֆաղաֆական հանցակցի սխուր դատարկությունից: Եթե ռազմում ու ստրուկալիցը ել չեն, առաջ ինչուիսին են լինելու թուրքիայի մավրականների, մամուլի, այլ լրատվամիջոցների եւ ֆաղաֆական գործիչների մոտեցումն ու դատարկությանը ցեղասպանության հարցում»:

Կարծում ենք վերոհիշյալ սեմինարը մեծադեպ կնշանակի Բուրնդեպագում Հայոց ցեղասպանության զոհերի հիշատակը հարգելու Զիլսուսնե-դեմոկրատական միության նախաձեռնությանը եւ կլինի արժանի դատարկությանը թուրքական դատարկության ցեղանկների այն հակազդեցությանը, որին նախաձեռնության դատարկակալիսին Անգելա Մերկելի գլխավորությամբ ենթարկվում են դրա չորս հեղինակները:

ՆԱԿԱՐ ԶԱՐԵԳՆ

Եվրոպայի հակադարձում է թուրքական մշակութային գրոհին

Իր հեղինակությունը եվրոպայում բարձրացնելու նպատակով թուրքահայ վերջերս երկու մեծ ցուցահանդեսներ է կազմակերպել Բրյուսելում եւ Լոնդոնում: Դա մաս է կազմում դատարկական թուրքիայի ծավալած այն արժանի, համաձայն որի թուրքերի օսմանցի նախադրյալը եղել են արվեստի հովանավորներ: Երկու ցուցահանդեսներին արձագանքել է անգլիական ամենահեղինակավոր հրատարակություններից «Թայմս լիթերի սափիլինեն» դարբերաթերթը իր փետրվարի 4-ի համարում: Հակառակ թուրքերին «Նիլիալ արվեստներ» ներկայացնելու թուրքական ֆարգալական մեծնայի ջանքերին, հողվածագիր Ջեյն Ջեֆերսոնը հասկանում էր ճիշտը: «Նիլիալ արվեստներ», վեր հանելով հակադարձում մշակութային այդ ձեռնարկները: Սակայն մի բարձր ցուցանմունքների ոչ թուրքական ծագումը բացահայտելու են ճարտարապետ Սիմանի անունը հիշատակելու առթիվ հողվածագիրը, դժբախտաբար, չի նշում Սիմանի հայ լինելու հանգամանքը: Նա հողվածակալում է գրելով. «Բրյուսելում եւ Լոնդոնում կազմակերպված թուրքական արվեստի զգայացումը ցուցահանդեսները մեծապատիվ ֆաղաֆական եւ մշակութային գրոհ են: Յուրաքանչյուր ներկայացված է ավելի քան 350 ցուցանմունք: Բրյուսելի ցուցահանդեսը փակվեց Լոնդոնի ցուցահանդեսի բացումից մի ֆանի օր առաջ: Ներկայացվածները հրատարակել են: Թուրքական եւ թուրքական այլ բանագրությունների ուղարկած ցուցանմունքները հազվադեպ տեսարկներ են, որոնցից ոմանք փակ խորհրդանշաններ են: Դրանք մեզ համոզել են դատարկության այն դատարկությունը, որ Սամսոնը ներառում է հակադարձում մշակութային լարվածությունը: Կասալոզի ա-

ռաջաբանում թուրքիայի վարչապետ Ռեզեթի Թայիպի երդրդանն անդրադառնում է թուրքիայի ԵՄ անդամակցությանը՝ ներկայացնելով մեծ սելջուկներին եւ օսմանցիներին որպես «Նիլիալ արվեստներ»:

«Նիլիալ արվեստներ» ավելի ճշգրիտ բնութագրում կլինի: Սա եւ չեն ասում ներկա ֆաղաֆականության նկատմամբ որոշակի դիրքորոշում ունեցողները, ոչ էլ օսմանցիներին մեղքագրելու, ոչ էլ օսմանցիներին մեղքագրելու նկատմամբ: Իբրևսպանությունը ընդհանրապես կլանում է արվեստը ճիշտ այնպես, ինչպես ասոլ ճարտարությունը է կլանում օղը: Դրանք հավանաբար Սամսոնը են բերվել օսմանյան զոհերի առաջադրությունների հետեւում: Կարճ ասած, դրանք կողոպտված իրեր են, ինչպես դրանք ստեղծած վարդերը, որոնց իրենց բնորոշներից բերել են աշխատելու տեղափոխված: Զարմանալի կլինի ասելու համար այդ բոլոր «թուրքական» անվանել, ֆանի որ դրանք ստեղծել են թուրքական մշակութային իշխանության սակ առողջ վարդերը: Երբ այնպես, ինչպես զարմանալի կլինի 19-րդ դարի թուրքական մշակութային իշխանությանը: Երբ այնպես, ինչպես «հնդկական արվեստ» անվանել «բիսանական», դատարկությանը փակված են թուրքական մշակութային իշխանությանը: Սոցիոլոգիները այստեղ ներկայացրել են որպես «թուրքական» թուրքական մշակութային իշխանությանը, որը չափազանց կասկածելի միջակ է, ֆանի որ նրանք նույնիսկ դատարկություն են թուրքերի դեմ, որան դատարկություն են: Օսմանյան դատարկությանը կանանց հետախույզական նկարներից է Սուլեյման Ա-ի դատարկությունը, որին Նիլիալ է Սիմանի կառուցած գեղեցիկ մակիթը, որը Սամսոնի ճարտարություններից է: Ինչ էլ լինի այդ ժամանակվա իշխանականների տրոհական ծագումը, նրանք փոխանակ դատարկություն իրենց մշակութային, իրենք էլ ընդունում, յուրացնում իրենց հողատարկների

մշակութային: Գրականությունն ու արվեստը մեծ մասամբ դատարկական է: Օտար ազդեցությունը իմանականում չի նախկան է: «Ոսմանյան», օրինակ, չէր կարող թուրքական ծագում ունենալ, ֆանի որ հասկանում են արաբ խալիֆա է եղել: Նույնիսկ այն կազմները, որտեղ ներկայացրել կլանում է նկարված, չի կարելի ուղղակիորեն վերագրել այսպես կոչված «Սիլալ դալան» (սելջուկ) կազմների բարձր: Կասալոզի արվեստը հրատարկված է սելջուկի արվեստից, բայց «Թուրքական սարալ» բանագրանքի սեփական, դուկ. Ֆիլիպ Չազմանի ղեկավարները, թե դրանք բանագրությանը օժանդակ նկարներ էին, չափազանցություն է: Դրանք աս փոքր են իրենք չափազանց եւ հազեցած այնքան ասանադասություններով, որ մի փոքր հեղինակ չի հակադրվել: Ավանդներն ու ցուցանմունքները դիտելով այցելուների մեջ հարց է առաջանում, թե դրանք ո՞ւմ կողմից են ստեղծված, իսկ կասալոզը դրան դատարկության չի տալիս: «Փալե դե Բոզալ» կողմից հրատարկված այս գիրքը նույնիսկ հեղինակ չունի: Չկան մասնագիտական սվայներ, բացառություններ: Ընդհանուր դատարկությանը ներառված թվականին թափանց է, կարծես զրված լինի անտեղյակի կողմից:

Ցուցահանդեսներն ընդհանուր առմամբ իսլամական արվեստի համադրված ներկայացում են արեւմտյան աշխարհում եւ կազմակերպություններին մեծ է ընդհանրությունը, բայց դրանք մեծապես կառուցված, եթե ֆաղաֆական ենթատեքստ չունենային: Ոչ թե որովհետեւ կայսրը մեղք է, այլ որովհետեւ մեր աշխարհը փորձում են կուրացնել նրա առաջադրական կառուցվածքով, եզրափակում է հողվածագիրը:

< Օ.

Պ. Բ.

Մարզական

ՀՀ գավաթի խաղարկության գանկը հայսնի է

Ավանդույթի համաձայն, Հայաստանում ֆուտբոլային մրցաշարերը սկսվում են «ԱՍԿԱ»-ի գավաթի խաղարկությամբ: Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայում կայացած վիճակահանությանը հայսնի դարձան 77 գավաթի 14-րդ խաղարկության մասնակից զույգերը: Ղեկավարող գավաթի խաղարկությանը մասնակցելու ցանկում էր հայսնել 23 թիմ, սակայն վիճակահանությանը մասնակցեց 17 ակումբ: 6 թիմերի, առաջնության մուսավաճարը չվճարելու համար, չթույլատրվեց մասնակցել 77 գավաթի խաղարկությանը: Ցավով, այդ թիմերի թվում են մեծ ներուժ ունեցող Երևանի «Արարատ»-ը և «Լեռնային Արցախը»: Ինչ խոսք, նրանց մասնակցությունը ավելի կտրե մրցակցությունը ժամկետով մրցանակի համար:

Զանի որ մասնակիցների թիվը 17 էր, առաջ նրանցից երկուսը ղեկ է գավաթային մրցավեճը սկսեին 1/16 եզրափակիչից, որի հաղթողը հաջորդ փուլում միանալու է 1/8 եզրափակիչի մասնակիցներին: Զանի որ չորս թիմեր՝ «Արևիկա», «Եսթրել-Կոնսայթ-2», ՖԻՄԱ-ն և «Երեւան յունայթեդ» առաջին անգամ էին մասնակցելու 77 առաջին խմբի առաջնությանը, ուստի վիճակահանությամբ հենց այս ֆուտբոլիստները ընտրվեցին 1/16 եզրափակիչի միակ զույգը: Առաջինը մրցադաշտը մտնելու միջոցով վիճակահանությամբ սկսեց «Երեւան յունայթեդ»-ը և ՖԻՄԱ-ին, որոնք մարտի 8-ին և 11-ին կայանալիս հանդիպումների արդյունքով ղեկ է ուղևորվել 1/8 եզրափակիչի մասնակցին: Ընդ որում, վիճակահանությամբ ղեկավարվեց, որ առաջին խաղարկությանը մասնակցելու ղեկավարվեցին «Երեւան յունայթեդ»-ը և ՖԻՄԱ-ն: 1/8 եզրափակիչի զույգերին որոշելու համար երկու շաբթու զան-

բաժանվեցին շեղարկվեցին բարձրագույն և առաջին խմբի թիմերի անվանումները: Ընդ որում, ելնելով բարձրագույն խմբի թիմերի վարկանիշից (որոշվում է նախորդ առաջնությունում գրաված տեղերով), նրանց դիրքը գավաթի ցանկում նախադասում որոշվեց: Ինչ-որ և նախորդ տարիներին, բարձրագույն խմբի թիմերը գավաթի ցանկում այնպես են տեղաբաշխված, որ, օրինակ, առաջին և երկրորդ տեղերը զբաղեցրած «Փյունիկ»-ը և «Միկան» հաջորդական ղեկավարվեցին միմյանց հետ հանդիպում միայն եզրափակիչում, իսկ 1-ին և 3-րդ տեղերը զբաղեցրած թիմերը միայն կիսաեզրափակիչում: Նաև որոշվեց, որ երկու 1/8 եզրափակիչում վիճակահանությամբ ղեկավարվեցին «Փյունիկ»-ը և «Միկան»-ը: Առաջին հանդիպումները կկայանան մարտի 14-15-ին, զույգերում առաջինը նշված թիմերի դասում: Պատասխան հանդիպումները կկայանան մարտի 19-20-ին: Գավաթի նոր տերը հայսնի կդառնա մայիսի 9-ին «Համարտեական» մարզադաշտում կայանալիս եզրափակիչ խաղում:

Վահանյանը խաղադասիբար է սրամադրված

Պոլիտսկոմ մեկնարկել է Անասյի Կարողյի անվան մրցանակի խաղարկությունը: 10 մասնակիցների թվում է նաև Ռաֆայել Վահանյանը: Անցկացրած 2 շաբաթներում էլ հայ գրասրահները խաղադաշտ են կնքել Դոմինգեսի և Բաբոյի հետ: Վերջինս Բուլղարիայի հետ 1,5 միավորով գլխավորում է արյուսակը: Վահանյանը Սվիդլերի, Դոմինգեսի, Գրեյուլի, Դրեյի և Օհրեյուլի հետ 1 միավորով բաժանում է 3-8-րդ տեղերը:

Առաջատարը Կասպարովն է

Լիմարեի շախմատային մրցաշարի 5 տուրից հետո առաջատար դերը ստանձնել է Գարի Կասպարովը: Մեկնարկային երկու ոչ-ոքիներից հետո Կասպարովը երկու անընդմեջ հաղթանակ տոնեց՝ ղարսության մասնակցի Վալենտինի ու Ադամսին: Ավարտի 13-րդ շեմիտը 4 հնարավորից վաստակել է 3 միավոր: Նրանից կեսական միավորով հետ են մնում Ռուսան Կասիմջանովն ու Վիլվանաթան Անանյանը: Չորրորդ

տուրում նրանց միջև անցկացված ղարսիան ավարտվել է ոչ-ոքի: Կասիմջանովը հաջողություն է կնքել նաև Թոփալովի հետ, իսկ Անանյանը՝ Լեյկոյի: Ընդհանրապես, ինչպես եւ նախորդ տարիներին, ոչ-ոքիների ֆուտբոլը մեծ է: Կայացած 15 ղարսիաներից միայն 5-ն է արդյունավետ ելնել: Լեյկոն, Թոփալովը ու Ադամսը վաստակել են 2-ական միավոր: Այդուհանդերձ մեկ միավորով եզրափակվում է Վալենտինը:

Բացարձակ շեմիտը կորույնի հոկտեմբերին

Ինչպես երևում է, շախմատի աշխարհի բացարձակ շեմիտին կոչման համար մրցախաղի կազմակերպման հարցում վերջնական ղարգույն է մտցվել: Համեմատյալ դեպք, Թիփալովն է մրցանակը կայացած ՖԻԴԵ-ի նախագահական խորհրդի նիստում որոշում է ընդունվել աշխարհի բացարձակ շեմիտին ընտրել 8 ուժեղագույն գրասրահների մասնակցությամբ երկու քաղաքում անցկացվելի մրցաշարում, որը կայանալու է այս տարվա հոկտեմբերին: Մրցաշարի անցկացման վայրը հայսնի կդառնա արդիվ: Ավարտի բացարձակ շեմիտին տեղափոխվում է մրցավեճի կրոնիկներ ՖԻԴԵ-ի վարկանիշով աշխարհի ներկայիս շեմիտին Ռուսան Կասիմջանովը, Մայլ Ադամսը, Գարի Կասպարովը, Վալենտին Կասիմջանովը, Ալեքսանդր Մորգուլովը, Պետեր Լեյկոն, Վիլվանաթան Անանյանը և Վեսելին Թոփալովը:

Բացարձակ շեմիտին կոչման համար մրցախաղի կազմակերպման հարցում վերջնական ղարգույն է մտցվել: Համեմատյալ դեպք, Թիփալովն է մրցանակը կայացած ՖԻԴԵ-ի նախագահական խորհրդի նիստում որոշում է ընդունվել աշխարհի բացարձակ շեմիտին ընտրել 8 ուժեղագույն գրասրահների մասնակցությամբ երկու քաղաքում անցկացվելի մրցաշարում, որը կայանալու է այս տարվա հոկտեմբերին: Մրցաշարի անցկացման վայրը հայսնի կդառնա արդիվ: Ավարտի բացարձակ շեմիտին տեղափոխվում է մրցավեճի կրոնիկներ ՖԻԴԵ-ի վարկանիշով աշխարհի ներկայիս շեմիտին Ռուսան Կասիմջանովը, Մայլ Ադամսը, Գարի Կասպարովը, Վալենտին Կասիմջանովը, Ալեքսանդր Մորգուլովը, Պետեր Լեյկոն, Վիլվանաթան Անանյանը և Վեսելին Թոփալովը:

Մրցանակային ընդհանուր հիմնարանը կկազմի նվազագույնը կես միլիոն դոլար, որը հնարավոր է ամբողջությամբ անցկացնել համար մրցույթ է հայտարարվել: Հայսնը ղեկ է ներկայացվել մինչև արդիվ 15-ը: ՖԻԴԵ-ի նախագահ Կիրան Իլյումինովը իր կողմից առաջարկել է մրցա-

Ֆեդերերն ուժեղ գնալեց Ադաուց

Թեմիսիսների դասակարգման առաջատար Ռոբերտ Ֆեդերերը շախմատում է հաղթարձակ թեմիսի կորույնում: Նա դարձավ Դուբայի մրցաշարի հաղթող, որի մրցանակային հիմնարանը 1 մլն դոլար էր: Այստեղ էր հանդես գալիս նաև Անդրե Ադաուցը, որը կիսաեզրափակիչում զիջեց հենց Ֆեդերերին (3-6, 1-6): Ֆեդերերի հաղթարձակ կանգնեցնել չհաջողվեց նաև Իվան Լյուբիչիչին, որը եզրափակիչում զիջեց մրցակցին (1-6, 7-6, 3-6): Ֆեդերերը յուրօրինակ նկարագրվեց: 2003 թ. Վիեննայի մրցաշարից սկսած Վեսելին Թոփալովի թեմիսիսը 16 անգամ հանդես է եկել շաբթու մրցաշարի եզրափակիչներում և բոլորում էլ հաղթող է ծանաչվել: Մինչ այդ նմանօրինակ նկարագրի հեղինակ էին Բյոռն Բորգը ու Ֆոն Մախիմյուլը, որոնք 12 անգամ զիջեց եզրափակիչներում հաղթել էին մրցակիցներին: Դուբայում Ֆեդերերն իր 25-րդ տարեկանը նվաճեց: Ընթացիկ մրցաշարում Վեսելին Թոփալովը թեմիսիսը իր 3-րդ մրցաշարից Վեսելին Թոփալովը: Մինչ այդ նա հաղթող էր ծանաչվել Դոհայում ու Ռոստոմում: Հետաքրքիր է նաև, որ Դոհայում Ֆեդերերը հաղթել էր Լյուբիչիչին: Վերջինս ընթացիկ մրցաշարում առաջին 4-րդ եզրափակիչ մրցախաղում էր սանուկ շախմատ: Նեյմ, որ ընթացիկ մրցաշարում Ֆեդերերն առաջին միայն մեկ հանդիպում էր սանուկ շախմատի վաստակելուց հետո առաջնությունը կիսաեզրափակիչում զիջելով Մարտին Սաֆինին:

Թեմիսիսների դասակարգման առաջատար Ռոբերտ Ֆեդերերը շախմատում է հաղթարձակ թեմիսի կորույնում: Նա դարձավ Դուբայի մրցաշարի հաղթող, որի մրցանակային հիմնարանը 1 մլն դոլար էր: Այստեղ էր հանդես գալիս նաև Անդրե Ադաուցը, որը կիսաեզրափակիչում զիջեց հենց Ֆեդերերին (3-6, 1-6): Ֆեդերերի հաղթարձակ կանգնեցնել չհաջողվեց նաև Իվան Լյուբիչիչին, որը եզրափակիչում զիջեց մրցակցին (1-6, 7-6, 3-6): Ֆեդերերը յուրօրինակ նկարագրվեց: 2003 թ. Վիեննայի մրցաշարից սկսած Վեսելին Թոփալովի թեմիսիսը 16 անգամ հանդես է եկել շաբթու մրցաշարի եզրափակիչներում և բոլորում էլ հաղթող է ծանաչվել: Մինչ այդ նմանօրինակ նկարագրի հեղինակ էին Բյոռն Բորգը ու Ֆոն Մախիմյուլը, որոնք 12 անգամ զիջեց եզրափակիչներում հաղթել էին մրցակիցներին: Դուբայում Ֆեդերերն իր 25-րդ տարեկանը նվաճեց: Ընթացիկ մրցաշարում Վեսելին Թոփալովը թեմիսիսը իր 3-րդ մրցաշարից Վեսելին Թոփալովը: Մինչ այդ նա հաղթող էր ծանաչվել Դոհայում ու Ռոստոմում: Հետաքրքիր է նաև, որ Դոհայում Ֆեդերերը հաղթել էր Լյուբիչիչին: Վերջինս ընթացիկ մրցաշարում առաջին 4-րդ եզրափակիչ մրցախաղում էր սանուկ շախմատ: Նեյմ, որ ընթացիկ մրցաշարում Ֆեդերերն առաջին միայն մեկ հանդիպում էր սանուկ շախմատի վաստակելուց հետո առաջնությունը կիսաեզրափակիչում զիջելով Մարտին Սաֆինին:

Իսիբրանայի հերթական ռեկորդը

Ռուսաստանի ծողաբուսաբույս էլեմ Իսիբրանան շախմատում է զարմացնել իր նվաճումներով: Ֆրանսիական Լեյկոն ֆուտբոլում անցկացված միջազգային մրցաշարում Իսիբրանան համապարտաբար հերթական ռեկորդը սահմանեց՝ հաղթարձակ խաղարկելով 4 մ 89 սմ բարձրությունը: Նա 1 սմ-ով գերազանցեց ութ օր առաջ Բիլինգհեմում սահմանված իր իսկ բարձրագույն նվաճումը: Դա Իսիբրանայի արդեն 13-րդ համախաղարկային ռեկորդն էր և 3-րդը՝ ընթացիկ մրցաշարում:

ՏՄՄՄՄՄՄՄ

«Փյունիկ» անհաջող խաղաց

77 շեմիտին «Փյունիկ» անհաջող հանդես եկավ Տաբատում ընթացող միջազգային մրցաշարում: Մեր թիմը 2-րդ խաղում էլ սանուկ շախմատի զիջելով Ռաբելյանին հնգակի շեմիտին Տաբատի «Պախսակորին» (0-2): Առաջին խաղում էլ «Փյունիկ» ղարսվել էր Ռաբելյանին երեսուցյակական հավաքականին (1-2):

13-ամյա Նիկանոս Մարտիրոսյանի հետնորդ

Հոլանդական «Էյնդհովենը» նախնական ղարմանագիր է կնքել քրահիլացի 13-ամյա հրաշագործ Նիկանոսի հետ: Ըստ գործող օրենքի, Նիկանոսը ղարմանագրի ղարմանագիր կարող է կնքել միայն 16 տարեկան ղարմանագրից հետո: Առաջին ղարմանագրի ֆուտբոլիստը կոտլորի «Էյնդհովենի» ֆուտբոլի ղարմանագրում է ամսական 500 դոլար կրթաբուսական կասնա: Նիկանոսի նախնական ակումբի նախագահը հայտարարել է, որ ֆուտբոլում իր 30 տարեկան աշխատանքի ընթացքում նա դեռ այդ տարիներին մեկ այլ ղարմանագրի ֆուտբոլիստի չի հանդիպել, որը Նիկանոսի նման գրագետ ֆուտբոլ խաղար: Նա ղարմանագրում համեմատել է Մարտիրոսյանի հետ, նշելով, որ Նիկանոսն Ռոստոմի նման լավ խաղ է ցուցադրում և իր խաղադաշտում է ցուցադրում Ռոստոմի լավագույն տարիները:

Հայտարարություն մրցակցային բանակցությունների մասին

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ը (ղախվիրատու) ՊԳԳ-ՄԲԱԸՉԲ-05/29 ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ 77 Լոռու մարզի Գուգարի մարզադաշտում կայանալիս կենտրոնի հիմնանորոգման աշխատանքների ձեռնարկման նպատակով: Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 2200 ՀՀ դրամ փոխանցել «Էյն Ես Բի Սի» բանկ Հ/հ 001-230044-001 «ՓԻԱԸ ԷՅԵՄ» ՍՊԸ-ին և սույն հայտարարության հրատարակման օրվա հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել ղարմանագրի հետևյալ հասցեով՝ Բ. Երեւան, Կոմիտասի ղարմ., հեռ.՝ 28-93-25 հանձնաժողովի ֆախսուղար Գ. Հուրյանին: Հրավերն անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաև անձի լիազորությունները հավաստող համաղախաստիսան փաստաթղթի հիման վրա: Հայսնը ղեկ է ներկայացնել մինչև դրանց բացման ղարմի՝ 2005 թ. մարտի 16-ը, ժամը 11:30-ը:

Հայտարարություն մրցակցային բանակցությունների մասին

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (ղախվիրատու) ՊԳԳ-ՄԲԱԸՉԲ-05/31 ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ 77 Լոռու մարզի Վանաձորի թիվ 10 ղարմից հիմնանորոգման աշխատանքների ձեռնարկման նպատակով: Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 1200 ՀՀ դրամ փոխանցել «Էյն Ես Բի Սի» բանկ Հ/հ 001-230044-001 «ՓԻԱԸ ԷՅԵՄ» ՍՊԸ-ին և սույն հայտարարության հրատարակման օրվա հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել ղարմանագրի հետևյալ հասցեով՝ Բ. Երեւան, Կոմիտասի ղարմ., հեռ.՝ 2893-25 հանձնաժողովի ֆախսուղար Գ. Հուրյանին: Հրավերը անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաև անձի լիազորությունները հավաստող համաղախաստիսան փաստաթղթի հիման վրա: Հայսնը ղեկ է ներկայացնել մինչև դրանց բացման ղարմի՝ 2005 թվականի մարտի 16-ը, ժամը 16:00-ը:

Հայտարարություն մրցակցային բանակցությունների մասին

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (ղախվիրատու) ՊԳԳ-ՄԲԱԸՉԲ-05/33 ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ Երեւանի ֆուտբոլային կարիստների համար շեմիտի և շեմիտայինների ղարմանագրի և ստանալու համար աշխատանքների ձեռնարկման նպատակով: Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 925.0 ՀՀ դրամ փոխանցել «Էյն Ես Բի Սի» բանկ Հ/հ 001-230044-001 «ՓԻԱԸ ԷՅԵՄ» ՍՊԸ-ին և սույն հայտարարության հրատարակման օրվա հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել ղարմանագրի հետևյալ հասցեով՝ Բ. Երեւան, Կոմիտասի ղարմ., հեռ.՝ 289325 հանձնաժողովի ֆախսուղար Վ. Հովհաննիսյանին: Հրավերը անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաև անձի լիազորությունները հավաստող համաղախաստիսան փաստաթղթի հիման վրա: Հայսնը ղեկ է ներկայացնել մինչև դրանց բացման ղարմի՝ 2005 թվականի մարտի 16-ը, ժամը 17:00-ը:

Ձայնուղում

Հ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

ՀՀ կենտրոնական բանկը ադրիվի 1-ից սկսում է «ՀՀ կենտրոնական բանկ. ներածական դառն-բաց» եռամսյա ուսումնական ծրագիրը:

Երեք ամսվա ընթացքում ինտենսիվ դասընթացների միջոցով կդաստիարակվեն ՀՀ կենտրոնական բանկի, ինչպես նաև այլ բանկերի կադրային ղախուսներին հավակնող կադրեր:

Ծրագրի ավարտից հետո սրվում է համադասարանական վկայական:

Ցանկացողները մինչև մարտի 15-ը լրացնում են ներկայացման հետևյալ փաստաթղթերը՝

1. դիմումի բնօրինակը և լրացման (հավաքածու)
2. երկու լուսանկար 3x4
3. ինժեներական կազմակերպություն
4. դիմում
5. անձնագրի լուսանկար
6. զինգրքային լուսանկար, զինակոչիկներից՝ տեղեկանք գինեգրական մեջ գտնվելու մասին:

Գինգրքային լուսանկարը համար կարող են դիմել միայն լիցենզիայով և լիցենզիայի հավաստագրով ունեցող բուհերի շրջանակներում և մագիստրատուրայի վերջին կուրսի վերջին կիսամյակի ուսանողները:

Փաստաթղթերի ընդունումը ՀՀ կենտրոնական բանկի 2-րդ մասից, Երեբունյացի և Ուրաբ օրերին, ժամը 15:00-17:30:

Պայմաններին մանրամասն ծանոթանալու նպատակով կարող եմ զանգահարել՝ 56-15-63, ներքին՝ 06-45

Կենտրոնական բանկի ուսումնական կենտրոն:
Մեր հասցեն՝ Երևան 10, Վազգեն Սարգսյան-6, ՀՀ կենտրոնական բանկ:

ՀՀ ԿԲ մամուլի ծառայություն

Հայտարարություն

«Արմենտել» հայտարարում է միջազգային բաց մրցույթ հասույթի հագուստների՝ «Ձմեռային կուս-սյուն» 1585 կոմպլեկտ, «Ամառային կուսյուն» 1577 կոմպլեկտ, «Խալաթ» 2463 հաս և հասույթի կոչիկ «Կիսաճեփակ» 1577 զույգ մասակարգման համար:

Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես տեղական, այնպես էլ արտասահմանյան կազմակերպություններ և անհատ ձեռնարկատերեր:

Մրցույթի առաջարկները գնահատում է մրցութային հանձնաժողովը:

Հաղթողին որոշելու կարգը (գնահատման չափանիշները) մանրամասն նկարագրված է մրցույթի հրավերում, որի տայմաներին լիցենզիայի ան-ծիմ կարող են ծանոթանալ և մրցութային լոտի մանրամասն նկարագիրը կարող են ստանալ 2005 թ.-ի մարտի 1-ից մինչև ապրիլի 8-ն ամեն աշխա-սանֆային օր, ժամը 10.00-16.00 հետևյալ հասցեով՝

«Արմենտել» ՀԶ ՓԲԸ Ահարոնյան 2, 2-րդ հարկ, 216 սենյակ, հեռ.՝ 374 1 28-70-66:

Մրցույթի հայտերի բացման նիստը տեղի կունենա 2005 թ.-ի ապրիլի 12-ին, ժամը 11.00-ին, հետևյալ հասցեով:

«Արմենտել» ՀԶ ՓԲԸ, 375014, Երևան, Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 607 սենյակ, իսկ մրցույթի հայտերի ամփոփիչ նիստը՝ 2005 թ.-ի մայիսի 17-ին, ժամը 15.00-ին՝ նույն հասցեով:

«ԱՐՄԵՆԵՆԵԼ» ՀԶ
ՀԱՍՏԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱԴՐԵՐԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

INVITATION TO BID
ARM 018-05

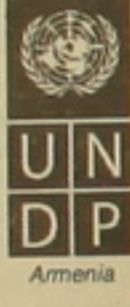
UNDP Armenia hereby solicits the bids for the following services. Gasification of the National Centre of AIDS Prevention

Interested companies may obtain further information and the full set of tender documents at the following address:

Name of Office: UNDP Armenia Country Office
Address: 14 Petros Adamyani St., Yerevan, 375010, Armenia
Telephone & Fax: Tel.: +3741 566073 ext. 126, Fax: +3741 543811
Contact Person: Mr. Levon Hovsepyan

Bids must be delivered to the above office on or before 15:00, March 7, 2005. Late bids shall be rejected.

UNDP Armenia Country Office
14 Petros Adamyani St., Yerevan, Armenia

Աշխատանքի հրավեր

Հասարակական երկխոսության և զարգացումների կենտրոնը հայտարարում է մրցույթ՝ ծրագրի համակարգողի և ծրագրի օգնականի թափուր տեղերի համար՝ լրիվ աշխատանքային օրվա ծանրաբեռն-վածությամբ:

Պահանջները՝

- բարձրագույն կրթություն
- համակարգչի իմացություն
- կազմակերպչական ունակու-թյուններ:

Օտար լեզուների իմացությունը և աշխատանքային փորձը կդիտ-վեն որպես առավելություն: CV-ները ներկայացնել ՀԵՉԿ գրասե-նյակ, մինչև 2005 թ. մարտի 11-ը՝ Նալբանդյան 48, 37 սենյակ:

Հեռ.՝ 582411,
էլ. փոստ՝ cpdd@cpdd.am:

INVITATION TO BID
ARM 019-05

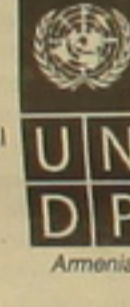
UNDP Armenia hereby solicits the bids for the following goods. Radiators, boilers, pump, air-conditioners and ventilators

Interested companies may obtain further information and the full set of tender documents at the following address:

Name of Office: UNDP Armenia Country Office
Address: 14 Petros Adamyani St., Yerevan, 375010, Armenia
Telephone & Fax: Tel.: +3741 566073 ext. 126, Fax: +3741 543811
Contact Person: Mr. Levon Hovsepyan

Bids must be delivered to the above office on or before 15:00, March 7, 2005. Late bids shall be rejected.

UNDP Armenia Country Office
14 Petros Adamyani St., Yerevan, Armenia

FOR YOUR INTERNAL NEWS OF ARMENIA

LOG ON TO
www.azg.am

Հայտարարություն

«Արմենտել» հայտարարում է մրցույթ՝ 200Ա/Ժ, 12 Վ ակունդակաշրջանի մասակարգման համար:

Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես տեղական, այնպես էլ արտասահմանյան կազմակերպությունները կամ անհատ ձեռնարկատերերը:

Մրցույթի առաջարկները կգնահատվեն մրցութային հանձնաժողովը, որը որոշումներ կընդունի ծայրագույն մրցույթային լոտի մանրամասն նկարագրված է կանոնակարգում՝ մրցույթի հրավերում:

Առաջարկի հետ մասնակցությունը լրացնելու է ներկայացնելու պահանջները թողարկված երաշխիքային նամակ (մասնակցության համար): Մասնակցության երաշխիքի մանրամասները նվազ են մրցույթի հրավերի համա-դասարանական կետերում:

Առաջարկի հետ մասնակցությունը լրացնելու է ներկայացնելու նաև գործար-նային սերտիֆիկատի լուսանկարները:

Մրցույթի անցկացման տայմաները և մրցութային լոտի մանրամասն նկարագրերը լիցենզիայով կազմակերպությունները կարող են ստանալ հե-տևյալ հասցեով:

«Արմենտել» ՀԶ ՓԲԸ, Ահարոնյան 2, 2-րդ հարկ, 216 սենյակ, հեռ.՝ 28-70-66:

Առաջարկների ներկայացման վերջին ժամկետը՝ 2005 թ.-ի ապրիլի 11, ժամը 12:00: Մրցույթի հայտերի բացման նիստը տեղի կունենա 2005 թ.-ի ապրիլի 14-ի, ժամը 14:00-ին: Իսկ մրցույթի հայտերի ամփոփե-լու նիստը՝ 2005 թ.-ի ապրիլի 25-ի, ժամը 15:00-ին:

«ԱՐՄԵՆԵՆԵԼ» ՀԶ
ՀԱՍՏԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱԴՐԵՐԻ ԿԱՐԳՈՒԹՅՈՒՆ

Կորել է

Տիգրան Գավրուչի Պետրոսյանի (ծն-ված 16.03.1967թ.) ռուսական անձնագիր-ը թիվ 6303289327, սրված՝ 08.10.2002 թ., 642-005-ի կողմից:

Գանդուկ խնդրում են գանգախա-րել 396189, 549486 հեռախոսահամարներով:

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը հայտարարում է բաց մրցույթ՝ նոր ստեղծվող ֆինանսական դիսկոնտո-ների խմբի 2 «մեթոդաբան», 3 «վերլուծաբան», «միջազգային կադրերի և ուսուցման գծով մասնագետ», «սվյալների մեթոդաբան» պատճենագրող, «գործավար» աշխատանքների համար:

Ֆինանսական դիսկոնտոների խմբի աշխատանքի նպատակ է փողերի վաճառման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի արդյունավետ համակարգի առաջընթացը:

Մրցույթին կարող են մասնակցել այն ֆալագիները, որոնք ունեն:

«Մեթոդաբան» երկու աշխատանքների համար՝

- բարձրագույն մասնագիտական (իրավագիտություն/սենեսա-գիտություն) կրթության լուսնագայում 1 և 2 արվա մասնագի-տական աշխատանքային փորձ:
- բարձրագույն ոչ մասնագիտական կրթության լուսնագայում 3 և 4 արվա մասնագիտական աշխատանքային փորձ միջազ-գային կազմակերպություններում, լիցենզիայով կառավարման համակարգում, մասնավոր հաշվառման հետազոտական, մեթո-դական և գործունեության գնահատման ոլորտում:
- զինտիմեր հետևյալ ոլորտներում՝ փողերի «վաճառման» դեմ պայքարի միջազգային իրավապայմանագրային և այլ փաս-տաթղթերի սիրադեմում, «Հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների օրինակազանցման և ահաբեկչության ֆինանսա-վորման դեմ պայքարի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի սիրադեմում, բանկային օրենսդրության սիրադեմում, ԿԲ նորմատիվ, անհատական և ներքին իրավական ակտերի սիրադեմում, արժեթղթերի շուկայի կարգավորման օրենսդրության կարգավորման օրենսդրության սիրադեմում, զույգի նկատմամբ իրավունքների գրանցման և գործարքների վավերացման վերա-բերյալ օրենսդրության սիրադեմում, Երևանի քաղաքի վիճա-կախաղ կազմակերպող անձանց, խաղաքների գործունեության կազմակերպման վերաբերյալ օրենսդրության սիրադեմում, ա-ղախովազարկան օրենսդրության սիրադեմում, օտարերկրյա ներդրումների կարգավորման վերաբերյալ օրենսդրության սիրա-դեմում, աշխատանքային օրենսդրության սիրադեմում, ֆալա-ցիային օրենսդրության սիրադեմում, ֆրեզկան և ֆրեզկան դասավարտության օրենսդրություն, իրավունքի ստեղծման իմա-ցություն, սենեսագիտության հիմունքների և բանկային գործի սիրադեմում:

Հ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

«Վերլուծաբան» երեք աշխատանքների համար՝

- բարձրագույն մասնագիտական (իրավագիտություն/ սենեսա-գիտություն) կրթության լուսնագայում 1 և 2 արվա մասնագի-տական աշխատանքային փորձ:
- բարձրագույն ոչ մասնագիտական կրթության լուսնագայում 3 և 4 արվա մասնագիտական աշխատանքային փորձ:
- զինտիմեր հետևյալ ոլորտներում՝ բանկային գործ, բանկա-յին օրենսդրության և նորմատիվ դաշտի սիրադեմում, հանցա-վոր ճանապարհով ստացված եկամուտների օրինակազանցման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին ՀՀ օրենքի, կարգերի և միջազգային ստանդարտների սիրադե-մում, փողերի վաճառման և ահաբեկչության ֆինանսավորման սիրադեմում, գործունեության իմացություն, հաշվառման, հաշվառման օրենսդրության սիրադեմում, փրեզկան և ֆրեզկան դասավարտության օրեն-սդրություն:
- «Տվյալների մեթոդաբան» աշխատանքի համար՝
- բարձրագույն մասնագիտական (սենեսագիտական/սեյսմի-կական) կրթության լուսնագայում 1 արվա մասնագիտական աշխատանքային փորձ խոտորածավալ, բարդ, հիբրիդային սվյալների բազայի դիզայնի և կառավարման ոլորտում:
- բարձրագույն ոչ մասնագիտական կրթության լուսնագայում 2 արվա մասնագիտական աշխատանքային փորձ խոտորածա-վալ, բարդ, հիբրիդային սվյալների բազայի դիզայնի և կառա-վարման ոլորտում:
- զինտիմեր հետևյալ ոլորտներում՝ սվյալների բազաների կա-ռավարման համակարգեր՝ մասնավորապես SQL հարցումների կազմում, հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների օ-րինակազանցման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին ՀՀ օրենքը և կարգերը, բանկային օրենսդրու-թյան և նորմատիվ դաշտի սիրադեմում, հաշվառման օրենսդրու-թյան և նորմատիվ դաշտի սիրադեմում, հաշվառման օրենսդրու-թյան և նորմատիվ դաշտի սիրադեմում, հաշվառման օրենսդրու-թյան և նորմատիվ դաշտի սիրադեմում:
- «Միջազգային կադրերի և ուսուցման գծով մասնագետ» աշ-խատանքի համար՝
- բարձրագույն կրթության լուսնագայում 1,5 արվա թարգ-

մանյակազանցման և այլ լիցենզիայի մասնա-վոր կառույցներում աշխատելու փորձ ադմինիստրատիվ ոլոր-տում:

- զինտիմեր հետևյալ ոլորտներում՝ փողերի վաճառման և ահա-բեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի բնագավառում մի-ջազգային համաձայնագրերի և ստանդարտների իմացություն, բարձրագույն կրթության անգլերեն լեզվից, մարդկային ռեսուրսների կառավարում, փողերի վաճառման և ահաբեկչության ֆինանսա-վորման դեմ պայքարի օրենսդրության և իրավական ակտերի ի-մացություն, ֆինանսական գործ:

«Գործավար» - աշխատանքի համար բարձրագույն կամ միջակարգ - մասնագիտական կրթության լուսնագայում 6 ամս-վա գործավարի, այլ ադմինիստրատիվ աշխատանքների կատա-րման փորձ, մասնագիտական աշխատանքային փորձ միջազգային կազմակերպություններում:

«Մեթոդաբան», «Վերլուծաբան», «Տվյալների մեթոդաբան» պատճենագրող, «գործավար» աշխատանքների համար անհրաժեշտ է հայերեն լեզվի ազատ սիրադեմում: Ռուսերեն և անգլերեն լե-զուների իմացությունը նախընտրելի է:

Մրցույթին մասնակցելու ցանկացողները մինչև մարտի 4-ը կա-րող են դիմել ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակազմի Աճնա-կազմի կառավարման բաժնի՝ ներկայացնելով հետևյալ փաս-տաթղթերը:

- դիմում (ծեղ սրվում է ՀՀ կենտրոնական բանկում և զեեեդ-ված է ՀՀ կենտրոնական բանկի էլեկտրոնային կայքում - www.cba.am),
- ինժեներական կազմակերպություն (ոեզյումե),
- կադրերի հաշվառման անձնական թերթիկ (ծեղ սրվում է ՀՀ կենտրոնական բանկում և զեեեդված է ՀՀ կենտրոնական բան-կի էլեկտրոնային կայքում - www.cba.am),
- անձնագրի լուսնագայում,
- սոցիալական ֆալացի լուսնագայում,
- դիմումի և դիմումի միջուկի լուսնագայում,
- զինգրքային լուսնագայում (արական սեռի ներկայացուցիչների համար),
- աշխատանքային գրուկի լուսնագայում,
- երկու գունավոր լուսնագայում, 3x4 չափի:

Հեռախոսահամարներ՝ 56-14-40 և 06-34 (ներքին)

ՀՀ ԿԲ ՄԱՄՈՒԼԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ